

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "ОБЛІК І АУДИТ"

галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"
спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИМИ
ОСОБАМИ НА ТОВ «НОВА ПОШТА»

здобувача: Середи Дмитра Володимировича _____

Науковий керівник: к.е.н., доцент Марчук У.О. _____

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: к.е.н., доцент Степаненко О.І. _____

Київ – 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 51 сторінку основного тексту, 19 рисунків і 5 таблиць, список використаних джерел з 54 джерел і 4 додатків.

Облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами на ТОВ «НОВА ПОШТА»

Об'єктом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є процес обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.

Метою даної бакалаврської роботи є дослідження теоретико-методичних засад обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами та розроблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до сучасних потреб управління. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити інформацію щодо матеріальної відповідальності та особливостей формування її в обліковій системі;
- розглянути особливості формування договору про повну матеріальну відповідальність;
- описати нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами;
- розглянути організаційно-економічну характеристику ТОВ «НОВА ПОШТА» та формування його облікової політики;
- дослідити документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами;
- окреслити синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами;
- розглянути відображення результатів інвентаризації та особливості розрахунків з матеріально-відповідальними особами у фінансовій звітності ТОВ «НОВА ПОШТА»;

- визначити напрями удосконалення обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.

Теоретична значущість дослідження полягає у розширенні знань щодо обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами. *Методична значущість* полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення методів обліку та контролю. *Практична значущість* полягає у можливості застосування отриманих результатів для покращення управління матеріальними ресурсами на ТОВ «НОВА ПОШТА».

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2024

Рік захисту роботи: 2024

Ключові слова: Облік, розрахунки, матеріально-відповідальні особи, фінансова звітність, контроль, бухгалтерський облік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ.....	6
1.1. Матеріальна відповідальність: особливості формування в обліковій системі	6
1.2. Договір про повну матеріальну відповідальність – юридична складова у правовому полі порушень.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВАДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ НА ТОВ «НОВА ПОШТА»	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «НОВА ПОШТА» та відповідність облікової політики нормам НП(С)БО.....	23
2.2. Документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами.....	28
2.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами.....	33
2.4. Відображення результатів інвентаризації та особливості розрахунків з матеріально-відповідальними особами у фінансовій звітності ТОВ «НОВА ПОШТА»	35
2.5. Напрями удосконалення обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.....	42
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ	544

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств високої ефективності в управлінні та контролі матеріальних ресурсів. Облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами є важливим елементом системи внутрішнього контролю, що забезпечує збереження активів та мінімізацію ризиків. Особливо це актуально для великих логістичних компаній, таких як ТОВ «НОВА ПОШТА», де обсяг матеріальних цінностей та кількість матеріально-відповідальних осіб є значними.

Вчені, як Т.В. Барановська, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, М.В. Кужельний, В. Кулик, Л.В. Пантелейчук, А.А. Пилипенко, та інші, зробили значний внесок у розробку теоретичних та практичних аспектів організації обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами. Їхні роботи висвітлюють різні підходи до управління та обліку матеріальних ресурсів, включаючи розробку методик контролю, ведення документації, інвентаризацію та аудит. Вони досліджували як загальні принципи обліку, так і специфічні питання, що виникають у різних секторах та під час впровадження нових технологічних рішень.

Метою даної бакалаврської роботи є дослідження теоретико-методичних засад обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами та розроблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до сучасних потреб управління. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- розкрити інформацію щодо матеріальної відповідальності та особливостей формування її в обліковій системі;
- розглянути особливості формування договору про повну матеріальну відповідальність;
- описати нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами;

- розглянути організаційно-економічну характеристику ТОВ «НОВА ПОШТА» та формування його облікової політики;
- дослідити документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами;
- окреслити синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами;
- розглянути відображення результатів інвентаризації та особливості розрахунків з матеріально-відповідальними особами у фінансовій звітності ТОВ «НОВА ПОШТА»;
- визначити напрями удосконалення обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.

Об'єктом дослідження є процес обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами.

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження використовувалися наступні **методи**: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел дозволили оцінити існуючі теоретичні підходи до обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами, вивчити законодавчу базу та наукові роботи в цій сфері. Методи економічного аналізу застосовувалися для оцінки ефективності облікових процедур, які використовуються на практиці, та визначення їх впливу на фінансовий стан компанії. Системний підхід допоміг у вивченні обліку розрахунків як комплексної системи, взаємопов'язаної з іншими аспектами управління підприємством. Порівняльний аналіз використовувався для зіставлення методів обліку на ТОВ «НОВА ПОШТА» з кращими практиками, які впроваджуються на інших підприємствах або в інших країнах. Методи статистичної обробки даних застосовувалися для кількісної оцінки великих обсягів даних, отриманих в ході дослідження.

Теоретична значущість дослідження полягає у розширенні знань щодо обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами. Методична значущість полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення методів обліку та контролю. Практична значущість полягає у можливості застосування отриманих результатів для покращення управління матеріальними ресурсами на ТОВ «НОВА ПОШТА».

Інформаційною базою дослідження виступають нормативно-правові акти, внутрішня документація ТОВ «НОВА ПОШТА», статистичні дані, наукові та навчальні літературні джерела, а також матеріали періодичних видань.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. А саме 51 сторінок чистого тексту, 19 рисунків і 5 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ

1.1 Матеріальна відповідальність: особливості формування в обліковій системі

Діяльність будь-якого підприємства є багатогранною, де проводиться велика кількість різноманітних операцій, кожна з яких вимагає детального обліку та контролю. Особливу увагу в системі обліку заслуговують операції, пов'язані з матеріальною відповідальністю, адже вони мають вирішальне значення для забезпечення цілісності та захисту активів підприємства. Одним із ключових аспектів управління матеріальною відповідальністю є розрахунки з підзвітними особами (МВО), які здійснюючи господарські операції на користь підприємства і, в той же час, зобов'язані звітувати про використання ресурсів.

Матеріальна відповідальність є формою юридичної відповідальності, яка зобов'язує працівника відшкодувати шкоду, завдану роботодавцю через недбале виконання або порушення своїх трудових обов'язків, у розмірі та порядку, визначених законодавством [5, с.150].

Така відповідальність виникає відразу після нанесення шкоди і не залежить від можливого застосування інших видів відповідальності, таких як дисциплінарна чи кримінальна, або інших заходів впливу, наприклад, втрати премії.

Визначаючи історико-правові основи становлення та розвитку правового регулювання матеріальної відповідальності працівників та узагальнюючи правові позиції вчених щодо визначення етапів її становлення, варто зазначити, що історію розвитку правового регулювання матеріальної відповідальності працівників в Україні можна розділити на такі головні етапи (рис.1.1):

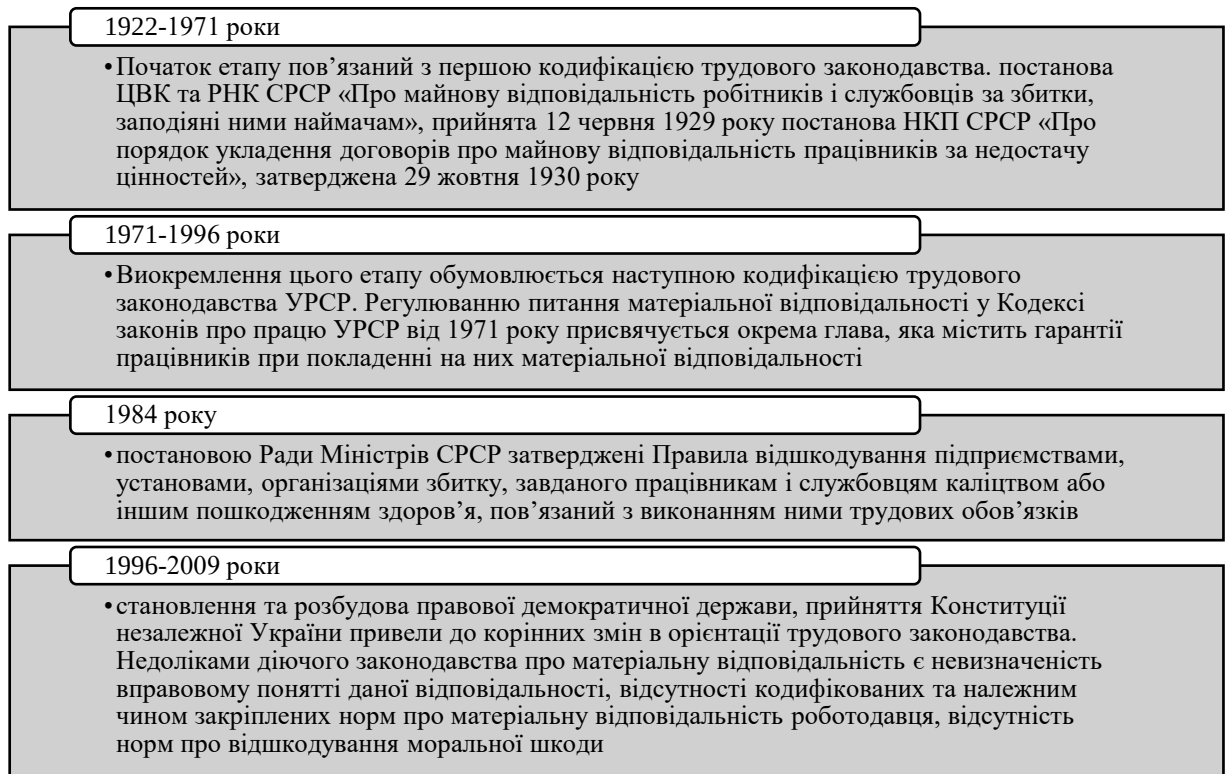

Рисунок 1.1 – Етапи правового регулювання матеріальної відповідальності працівників в Україні

Джерело: сформовано автором

Згідно зі статтею 130 Кодексу законів про працю України, працівники несуть відповідальність за будь-яку шкоду, завдану організації, підприємству або установі, як результат невиконання або неналежного виконання ними своїх трудових обов'язків [1]. Матеріальну відповідальність застосовують за таких основних моментів (рис.1.2):

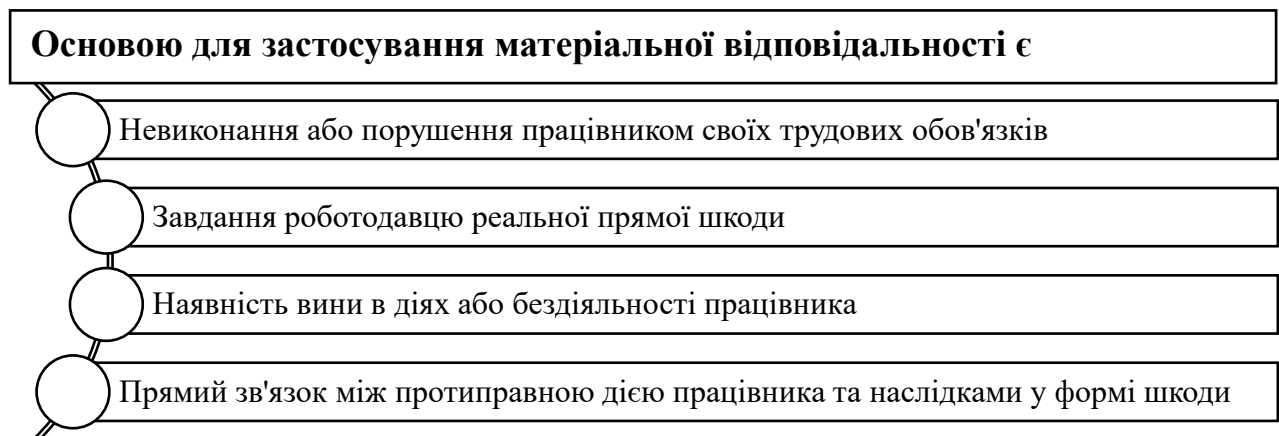

Рисунок 1.2 – Основа для застосування матеріальної відповідальності

Джерело: сформовано автором

Під час визначення матеріальної відповідальності, права та інтереси працівників захищаються шляхом обмеження відповідальності тільки до реальної прямої шкоди, завданої в межах, передбачених законом, та за умови, що така шкода була викликана протиправними діями працівника. Розмір відшкодування, як правило, обмежений і не має перевищувати повну вартість заподіяних збитків, окрім випадків, спеціально передбачених законом [3, с.16].

До обов'язків керівника суб'єкта господарювання припадає забезпечення потрібних умов для організації загальної системи ведення бухгалтерського обліку відповідно до чинного законодавства, створення системи контролю за виконанням всіма відділами, підрозділами і співробітниками формалізованих вимог бухгалтера стосовно дотримання порядку документального оформлення та подання до бухгалтерської структури первинних документів. Все інше, без виключення, є зоною відповідальності головного бухгалтера суб'єкта господарювання (рис. 1.3):

Рисунок 1.3 – Зона відповідальності головного бухгалтера

Джерело: сформовано автором

Притягнення працівників до відповідальності за шкоду, що входить до сфери звичайного виробничого ризику, або за дії, вчинені у стані крайньої необхідності, не допускається.

Трудове право визначає дві форми матеріальної відповідальності, на які може бути притягнутий працівник: обмежену та повну (рис. 1.4).

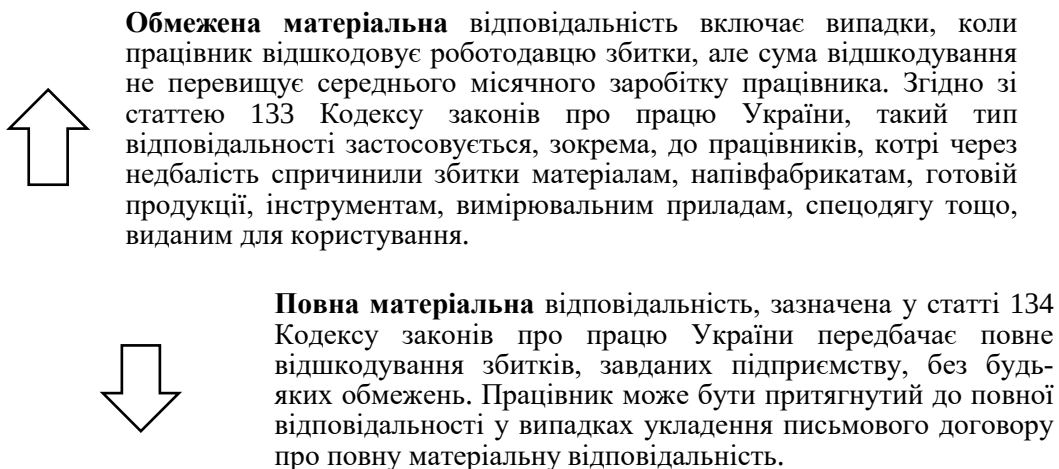

Рисунок 1.4 – Форми матеріальної відповідальності

Джерело: сформовано автором

Згідно зі статтею 136 Кодексу законів про працю України, існують три методи відшкодування збитків, нанесених роботодавцю через дії працівника [1]:

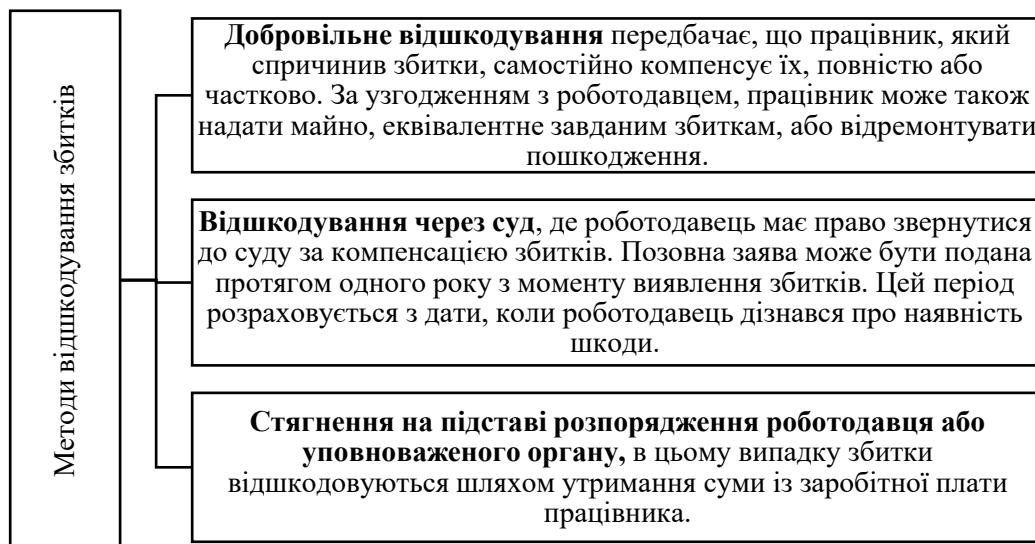

Рисунок 1.5 – Методи відшкодування збитків

Джерело: сформовано автором на основі: [1]

У випадку керівників та їх заступників, відшкодування матеріальних збитків через суд ініціюється вищестоящим органом, що має владні повноваження.

Визначення суми збитків, які мають бути компенсовані підприємству, установі або організації, здійснюється наступним чином [7, с.121]:

- оцінка фактичних втрат здійснюється на основі даних фінансового обліку, виходячи з балансової вартості (вартості придбання) активів з урахуванням амортизації, встановленої за нормами;
- у випадку викрадення, нестачі, умисного пошкодження або знищення активів, вартість визначається згідно з цінами, що актуальні для даного регіону на момент компенсації збитків;
- для визначення вартості викраденої або втраченої продукції та товарів у сфері громадського харчування (у виробничих цехах та буфетах) або в комісійній торгівлі використовуються ціни, за якими продукція могла бути реалізована.

Закон може передбачати спеціальний порядок розрахунку розміру збитків, включаючи можливість кратного обчислення суми відшкодування.

Збитки можуть бути спричинені через різні причини, в тому числі крадіжку, умисне пошкодження, втрату або нестачу окремих видів майна та інших цінностей.

При визначенні суми збитків, які повинні бути відшкодовані в результаті дій декількох працівників, для кожного з них беруться до уваги [12, с.218]:

- рівень їх вини;
- тип застосованої матеріальної відповідальності;
- ліміти матеріальної відповідальності.

При встановленні обсягу збитків, що підлягають компенсації, суд бере до уваги не тільки безпосередній розмір завданої шкоди, а й ступінь провини працівника, а також обставини, під якими було заподіяно шкоду. Якщо з'ясується, що шкода виникла не лише через неналежну поведінку працівника, але й через недостатні умови для забезпечення захисту майна, то сума відшкодування може бути знижена.

Відповідальність працівника та сума відшкодування збитків також можуть бути переглянуті судом відповідно до його фінансових можливостей, за винятком

випадків, коли збитки були спричинені злочинними діями з метою особистої вигоди, як вказано в статті 137 Кодексу законів про працю України [1].

Шкода є ключовою умовою для виникнення відповідальності – це твердження, яке ще у давньоримські часи висловлювали юристи: «шкода сама по собі є правопорушенням». Однак, незважаючи на таку значимість, визначення шкоди досі не має чіткого закріплення у законодавстві, часто стаючи предметом юридичних дебатів. Розгляд цієї проблеми привів до різноманітних тлумачень у науковій літературі.

Зокрема, юридична наука трактує «шкоду» як будь-яке зменшення якості особистого або майнового блага, будь-яке погіршення матеріальних чи нематеріальних цінностей, порушення майнових прав або зниження нематеріальних благ, а також зменшення благ, що належать індивіду. Ці визначення показують, що поняття «шкода» включає однакові компоненти, але, на нашу думку, це не в повній мірі висвітлює його сутність і не надає необхідного юридичного значення [13, с.15-17].

Таким чином, ми вважаємо за необхідне глибше дослідити наукові погляди на інтерпретацію цього терміну, адже шкода розуміється як негативні наслідки, які виникають в результаті порушення або обмеження законних майнових чи особистих немайнових прав жертви. У такому широкому тлумаченні, шкода включає будь-яке погіршення стану захищених законом благ. Шкода як передумова виникнення обов'язку відшкодування не обмежується лише самим фактом порушення права або блага, але й охоплює матеріальні наслідки такого порушення, виходячи за рамки економічного контексту і набуваючи юридичного значення.

1.2. Договір про повну матеріальну відповідальність – юридична складова у правовому полі порушень

Матеріальну відповідальність відповідно до трудового договору, - це відносини, що стосуються відшкодування майнової шкоди, яка заподіяна сторонами

трудового договору, є предметом трудового права і регулюються нормами.

Прийом на роботу працівника згідно з вимогами законодавства вимагає оформлення трудового договору, що включає в себе визначення прав та обов'язків обох сторін. Договір про повну матеріальну відповідальність відіграє ключову роль у трудових відносинах, оскільки накладає на працівника обов'язок за прийом і надійне зберігання матеріальних та фінансових активів з вимогою їх повного відшкодування у разі пошкодження або втрати.[9].

Договір слугує юридичною основою для матеріальної відповідальності працівників, що підкреслює необхідність пильної уваги до нього з боку всіх учасників трудових відносин. Під час його укладання важливо дотримуватися ясності, точності, відповідності чинному законодавству та однозначності у формулюванні усіх його положень.

Трудовий договір, як ключовий компонент сфери трудового права, традиційно привертає увагу численних науковців як у нашій країні, так і за кордоном. Питання, пов'язані з різними аспектами трудового договору, знайшли своє відображення в наукових роботах відомих дослідників, серед яких М.Г. Александров, О.Т. Барабаш, С.Г. Венедіктова, В.С. Гончарова, В.В. Жернаков, І.В. Зуб, Д.О. Карпенко, Л.І. Лазор, Р.З. Лівшиць, А.Р. Мацюк, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипко, В.І. Прокопенко, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишева та багатьох інших. Ці вчені розглянули широкий спектр тем, від загальних засад трудового договору до конкретних правових механізмів його реалізації [6].

Будь-яка відповідальність у правовому полі, особливо та, що стосується матеріальних цінностей, оформляється відповідним документом, який називається «Договір про повну матеріальну відповідальність» (Додаток А). Цей документ є ключовим у врегулюванні відносин між працівником та роботодавцем щодо збереження ввірених матеріальних цінностей.

Договір про повну матеріальну відповідальність являє собою домовленість між роботодавцем і співробітником, за якою останній бере на себе зобов'язання забезпечити збереження матеріальних активів, що йому довірені.

Згідно зі Стандартним договором, співробітник має виконувати обережне поводження з цінностями, вести облік, брати участь у перевітках та інвентаризації. Зі свого боку, роботодавець зобов'язується надати всі необхідні умови для ефективної роботи співробітника та збереження матеріальних активів. Якщо роботодавець не виконає свої зобов'язання, це може призвести до зниження розміру компенсації зі сторони співробітника.

Тому, доцільно уточнити визначення договору про повну матеріальну відповідальність як письмову угоду між роботодавцем і співробітником, що передбачає на себе повну відповідальність за довірені матеріальні активи, з чітко визначеним переліком взаємних прав та обов'язків.

Це визначення слід доповнити описом характеристик договору, які включають (рис. 1.6.):

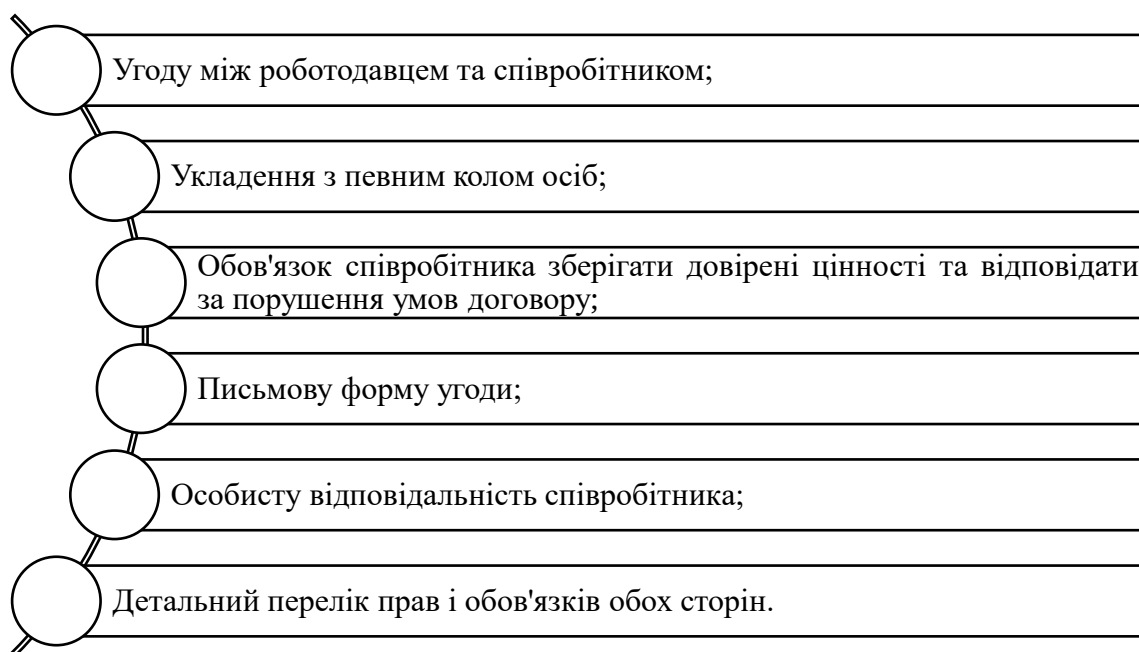

Рисунок 1.6 – Характеристики договору про повну матеріальну відповідальність

Джерело: сформовано автором

Згідно з статтею 135-1 Кодексу законів про працю України [1], договір про матеріальну відповідальність, будь то індивідуальна чи колективна, визначається як офіційна угода між роботодавцем і одним або декількома працівниками, які досягли

18 років і займаються діяльністю, що безпосередньо пов'язана з керуванням майном чи іншими активами, зазначеними у відповідному переліку.

Дана угода зобов'язує роботодавця забезпечити належні умови для виконання робіт та збереження активів, тоді як працівник або група працівників відповідає за збереження цих цінностей і зобов'язується компенсувати роботодавцю будь-яку шкоду в повному обсязі у разі своєї вини у їх втраті або пошкодженні. Посади і види робіт, які підпадають під умови такої відповідальності, а також стандартну форму договору про повну індивідуальну відповідальність затверджує Кабінет Міністрів України. Це підкреслює, що умови та критерії для укладення договору про матеріальну відповідальність чітко регламентовані на рівні законодавства, включно з переліком осіб, що можуть бути стороною такої угоди.

Рисунок 1.7 – Структура договору про повну матеріальну відповідальність

Джерело: узагальнено автором

Зазначимо, що в трудовому договорі умова про матеріальну відповідальність має бути обґрунтованою, тобто ця умова може застосовуватися до працівників, на яких така відповідальність поширюється відповідно до їх обов'язків. Коло трудових обов'язків, виконуваних кожним працівником щодо своєї посади, професії (спеціальності) з урахуванням кваліфікації, визначається кваліфікованими

довідниками, а також розробленими на їх основі посадовими або технічними інструкціями і положеннями, затвердженими роботодавцем у встановленому порядку.

В Україні продовжує діяти встановлений ще за часів СРСР перелік посад і робіт, для яких можливе укладення письмових договорів про повну матеріальну відповідальність. Такі договори регулюють відносини між працівниками та роботодавцями в частині збереження майна, яке їм довірено, і визначено в постанові Держкомпраці СРСР та Секретаріату ВЦРПС від 28 грудня 1977 року № 447/24 [2]. До цього переліку входять такі категорії працівників (рис. 1.8):

Рисунок 1.8 – Категорії посад за можливого укладанні письмових договорів про повну матеріальну відповідальність

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Цей перелік підкреслює відповідальність за збереження ввірених цінностей, обробку, продаж, перевезення або використання їх у виробництві. Однак, важливо зазначити, що цей нормативний документ застарів і вимагає оновлення, щоб відповідати сучасним реаліям і потребам українського суспільства та ринку праці. Існуючі пояснення Українських державних структур про можливість застосування таких застарілих норм в сучасній Україні видаються недоречними, оскільки законодавство має бути гнучким, актуальним та відповідати нинішнім викликам для ефективного розв'язання будь-яких правових спорів і протиріч.

У контексті трудового законодавства України [1], укладення договору про повну матеріальну відповідальність визначається як обов'язкова умова для тих працівників, чия основна трудова діяльність безпосередньо пов'язана з веденням роботи з майном чи цінностями. Відмова кандидата на займання такої посади від

підписання згаданого договору може стати перепорою для його працевлаштування. У випадку, коли вже прийнятий на роботу працівник відмовляється підписати договір без вагомої на те причини, це розглядається як порушення трудової дисципліни. Проте, якщо відмова мотивована серйозними обставинами, роботодавець зобов'язаний запропонувати працівнику інше місце роботи або, у разі його відсутності чи відмови працівника від переведення, звільнити його згідно з пунктом 1 статті 40 КЗпП [1].

Водночас, проста належність посади або виду роботи до зазначеного в Переліку автоматично передбачає укладення договору про повну матеріальну відповідальність. Для цього необхідне одночасне дотримання таких критеріїв (рис. 1.9):

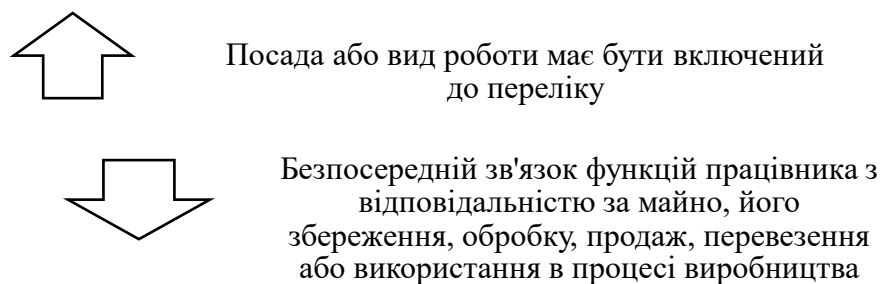

Рисунок 1.9 – Критерії, що необхідні для повної матеріальної відповідальності

Джерело: сформовано автором

Такий підхід підтримує думку М.Г. Саєнко, яка стверджує, що лише включення посади до Переліку не слугує безумовною основою для укладення договору, якщо конкретні обов'язки, зазначені в посадовій інструкції, не відповідають зазначеним критеріям. [18, с.203].

Матеріальна відповідальність працівника, у тому числі у формі повної матеріальної відповідальності, налагоджується виключно за фактично завдану шкоду в рамках та порядку, які встановлені законом. Основою для застосування такої відповідальності служить заподіяння шкоди організації внаслідок протиправних дій або бездіяльності працівника з вини. Зазвичай, розмір відшкодування обмежений і не має перевищувати суми завданих збитків, окрім

випадків, прямо передбачених у законодавстві. Таким чином, висновок про можливість притягнення працівника до матеріальної відповідальності заснований на наявності конкретних юридичних обставин, серед яких, згідно статті 130 КЗпП, виокремлюються [1]:

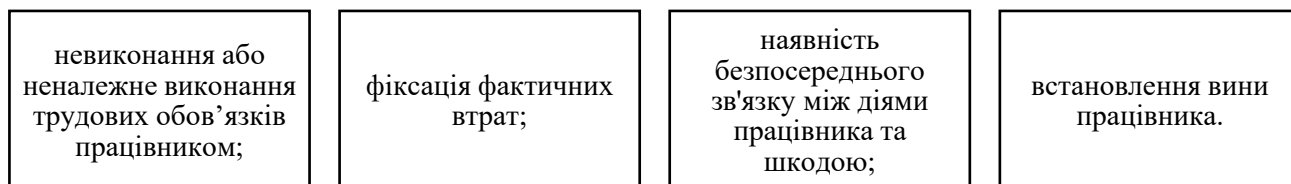

Рисунок 1.10. – Юридичні обставини для прийняття працівника до МВ

Джерело: [1]

Відсутність будь-якої з цих умов перешкоджає притягненню працівника до матеріальної відповідальності. Так, для того, щоб працівника було притягнуто до повної матеріальної відповідальності, необхідно строге дотримання вказаних критеріїв, а не просто на підставі вимоги чи бажання керівництва. У цьому контексті закон виступає як захисний механізм, встановлюючи чіткі рамки та основи для запобігання неправомірному стягненню з працівників матеріальних збитків.

Договір про повну матеріальну відповідальність, встановлюючи відносини між роботодавцем та працівником або групою працівників, повинен містити конкретні елементи, такі як назва організації, посади та особисті дані сторін, що укладають угоду, а також визначення робіт, що лежать в основі такого договору, відповідальностей обох сторін, терміну дії договору та механізму компенсації шкоди, нанесеної працівником [11]. Незважаючи на відсутність спеціально визначених умов для цього типу договору в законодавстві, важливо дотримуватися загальних правових норм при його складанні та заповненні, щоб забезпечити йому юридичну силу.

Однак, матеріальна відповідальність, зокрема повна, може бути застосована до працівника за певних обставин навіть без наявності письмового договору, як передбачено статтею 134 КЗпП України, у таких випадках як [1]:

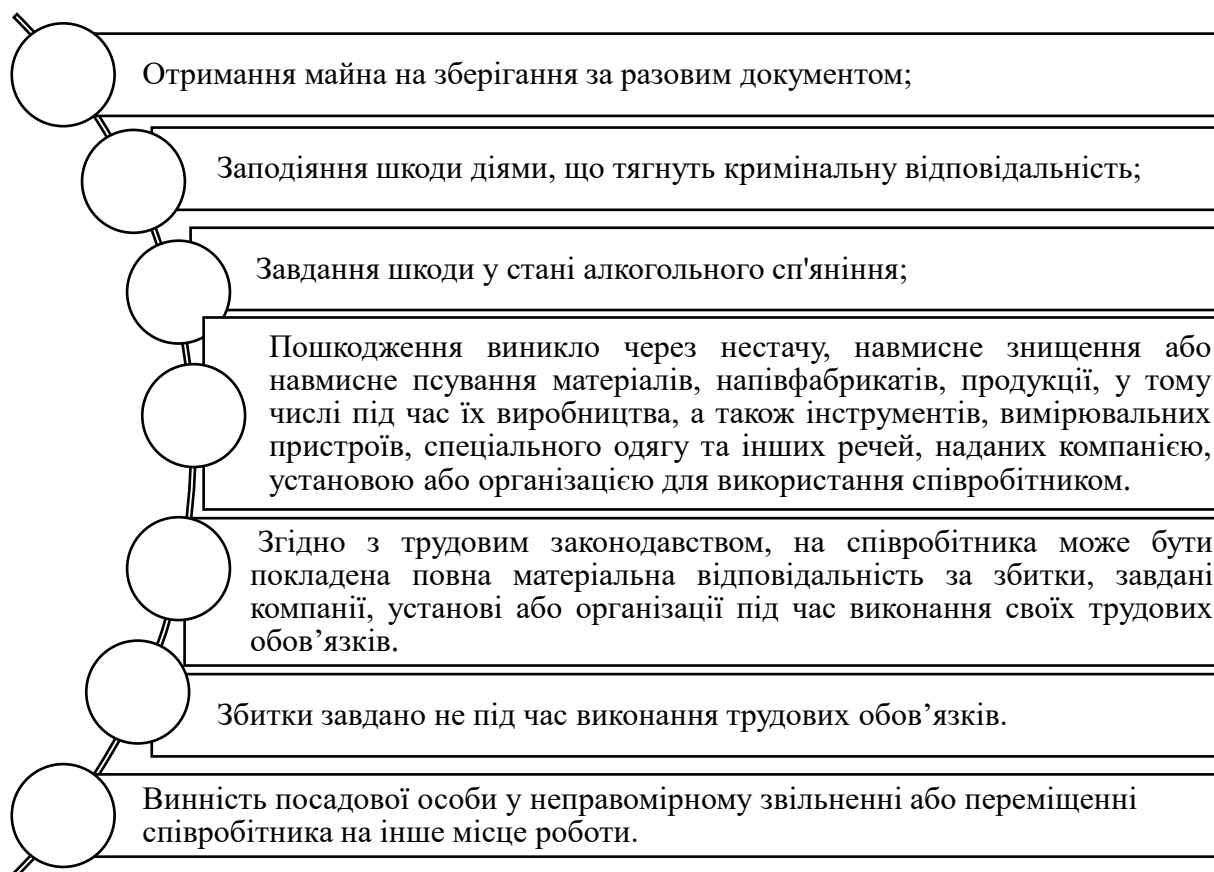

Рисунок 1.11 – Обставини застосування повної матеріальної відповідальності до працівника

Джерело: узагальнено автором на основі: [1]

Керівництво компанії, установи або організації усіх форм власності несе відповідальність за затримку виплати заробітної плати більше одного місяця, що призвело до нарахування компенсації за порушення термінів її виплати, за умови, що Державний бюджет України, місцеві бюджети або юридичні особи державної форми власності не мають заборгованості перед даною компанією.

Поданий набір ситуацій, за яких працівник може зазнати повної матеріальної відповідальності без укладення спеціалізованого договору, на наш погляд, лише створює замішання та недорозуміння у відносинах між працівником та роботодавцем. Це тому, що деякі з цих випадків можуть бути інтерпретовані роботодавцем за власним бажанням, що може призвести до прийняття несправедливих і незаконних рішень. Тому, зважаючи на все вищесказане, важливо підкреслити, що врегулювання питань щодо укладення договорів про повну

матеріальну відповідальність вимагає чітких законодавчих рамок, які б захищали інтереси працівників та забезпечували охорону майна роботодавця.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами

Під час виконання своїх обов'язків, працівник може, навмисно чи випадково, завдати збитків підприємству, установі або організації. Це призводить до створення причинно-наслідкового ланцюга: завдання шкоди передбачає її компенсацію відповідно до законодавчих норм. У ситуаціях, коли працівник несе повну матеріальну відповідальність, особлива увага приділяється механізмам такої компенсації, оскільки наслідки для працівника в разі встановлення нелегітимності його дій можуть бути значними [9]. Таким чином, визначення суми збитків, заподіяних працівником, та процедура їх компенсації стають ключовими елементами у законодавчому регулюванні повної матеріальної відповідальності, вимагаючи ретельного аналізу та постійного вдосконалення.

Обговорення питань щодо залучення працівника до матеріальної відповідальності вимагає чіткого визначення обсягу завданих збитків та механізму їх відшкодування.

Отже, шкода представляє собою втрату або недоодержання матеріальних цінностей, які можливо оцінити та кількісно визначити. Це ключовий елемент механізму матеріальної відповідальності, що закладає основу для ідентифікації винних сторін. Шкода має вирішальне значення у контексті компенсації за правопорушення, спрямоване на майно, з метою відновлення фінансового стану постраждалого. Повне відшкодування заподіяної шкоди є кінцевою ціллю, підкреслюючи не тільки її роль як умову відповідальності, але й як міру цієї відповідальності.

Таким чином, акцентуємо нашу увагу на аналізі чинних правових норм, що стосуються розрахунку розміру шкоди та методів її компенсації, спричинених

порушенням працівником своїх обов'язків.

Згідно з частиною першою статті 135-3 [1], величина збитків, завданих організації, визначається на підставі фактичних втрат, заснованих на даних бухгалтерії, враховуючи балансову вартість (собівартість) втрачених матеріальних цінностей з урахуванням їх зносу, відповідно до чинних норм. Отже, першим кроком у визначенні суми для відшкодування збитків чи шкоди, що має бути відшкодована сторонами трудової угоди, є точне установлення реального обсягу цих втрат. Реальний обсяг шкоди слугує визначальним показником для розрахунку відповідної компенсації, з урахуванням всіх обставин.

Сума шкоди, що підлягає відшкодуванню, розраховується у грошовій формі. Для цього, у випадках, коли шкода виникла через псування або втрату товарно-матеріальних цінностей, необхідно спочатку встановити її обсяг у натуральному вимірі (крім ситуацій з нестачею грошових коштів або матеріальних цінностей, розрахункові значення яких визначаються у грошовому еквіваленті без вказівки їх кількості у натуральному вигляді). Отже, необхідно визначити тип, кількість і якість зіпсованих або втрачених матеріальних цінностей, базуючись на цінах, які були використані для розрахунку безпосередньої реальної шкоди.

Основою для визначення фактичного розміру завданої шкоди слугують дані бухгалтерського обліку. У ситуаціях, коли матеріальні активи зазнали втрат, пошкоджень чи були зіпсовані, величина шкоди обчислюється виходячи з балансової вартості цих активів. У випадках пошкодження або псування, сума шкоди визначається як різниця у вартості активів до та після завдання шкоди.

Для майна, яке було в експлуатації і підлягає амортизації, розмір шкоди встановлюється на основі фактичних витрат, за даними бухгалтерії, з урахуванням зносу за встановленими нормами, але не менше ніж 50% від первісної балансової вартості, з урахуванням інфляційних індексів, щомісячно визначених Міністерством статистики, податку на додану вартість та акцизного збору.

При цьому акцизний збір, включений у вартість зіпсованих або втрачених активів, має бути врахований у собівартості та відображений при обчисленні прямої шкоди. Податок на додану вартість, сплачений при купівлі активів, як правило, не

входить до собівартості і не береться до уваги при визначенні шкоди, окрім випадків, коли ці активи використовуються для виробництва продукції, що не обкладається ПДВ. В таких ситуаціях ПДВ відноситься до валових витрат і враховується при розрахунку шкоди. Таким чином, важливо мати глибоке розуміння бухгалтерського та податкового обліку для точного обчислення та відшкодування реальної шкоди, що вимагає кваліфікованого фахівця на підприємстві для правильного проведення таких операцій.

Первинна вартість цих матеріальних цінностей включає в себе ряд фактичних витрат: оплату постачальнику згідно з умовами договору, витрати на пошук та придбання матеріалів, митні збори, неповернені податки з придбання, а також витрати на доставку, завантаження, страхування та інші прямі витрати, пов'язані з приведенням запасів до стану, придатного для використання. Це також охоплює прямі матеріальні витрати та витрати на підвищення якості або технічних характеристик товарів.

Також слід звернути увагу на особливості розрахунку збитків для втрачених активів, які списуються на виробничі витрати та відстежуються переважно у кількісному вираженні. У таких випадках розмір збитків має визначатися згідно з ринковою вартістю аналогічних матеріалів, коригуючи її з урахуванням фактичного зносу, але не менше як 50% від ринкової ціни цих матеріалів.

Необхідно зазначити, що не можна накладати матеріальну відповідальність на працівника за збитки, які є частиною звичайного ризику ведення бізнесу, а також за недоотримані компанією доходи або за шкоду, завдану в умовах крайньої необхідності. З урахуванням цього, важливо відмітити, що існуючі правила, що регламентують відшкодування шкоди у множинному розмірі за факти розкрадання, втрат, ушкоджень або псування активів, несуть в собі соціальну несправедливість. Концепція кратного відшкодування шкоди має швидше каральний, ніж компенсаторний характер, що суперечить засадам трудового права, оскільки не враховує захисту заробітної плати працівника від необґрунтованих відрахувань. Кожен інцидент, пов'язаний із майновими збитками або шкодою, має індивідуальний характер [18, с.248].

У цьому контексті, рекомендується удосконалити статтю 135-3 Кодексу законів про працю України [1], пропонуючи визначати розмір шкоди, не на основі цін, призначених для продажу продукції, а виходячи з закупівельних цін товарів та матеріалів. Таким чином, вносимо пропозицію оформити це положення у наступному вигляді: «У громадському харчуванні (на виробництві та в буфетах) та в комісійній торгівлі розмір шкоди, завданої через розкрадання або недостачу продукції і товарів, має визначатися за закупівельними цінами відповідних товарно-матеріальних запасів».

Також, частина 4 статті 135-3 КЗпП [1] вказує на можливість встановлення законом особливого порядку визначення розміру шкоди, яка має бути відшкодована, зокрема за допомогою множинного обчислення, у випадках розкрадання, умисного псування, втрати або нестачі певних категорій майна та інших цінностей, а також коли реальний розмір шкоди перевищує її номінальну вартість.

Обговорення методики оцінювання шкоди, нанесеної діями працівника, і механізму її компенсації веде до важливих висновків. Поточна система оцінки такої шкоди виявляється недосконалою і часом незрозумілою. Законодавство, що керує процесами розрахунку та компенсації шкоди, об'єднує як застарілі елементи, успадковані від радянської епохи, так і новітні норми, введені після здобуття Україною незалежності. Така ситуація дозволяє роботодавцям використовувати законодавчі прогалини на власний розсуд, що може поставити працівника в складне фінансове та емоційне становище, іноді навіть підриваючи його гідність. Враховуючи це, існує очевидна потреба в оновленні і уточненні правил визначення обсягу шкоди, завданої діями працівника, та процедур її відшкодування,

Згідно з стю 135-1 КЗпПУкраїни письмові договори протповну матеріальну відповідальність можуть бути укладені підприємством установою, організацією з повнолітніми працівниками, які займають посади або виконують роботи, безпосередньо пов'язані із зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), пепевезенням або застосування у процесі виробництва переданих їм цінностей.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З МАТЕРІАЛЬНО-ВІДПОВАДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ НА ТОВ «НОВА ПОШТА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «НОВА ПОШТА» та відповідність облікової політики нормам НП(С)БО

Компанія «Нова пошта» - це українська фірма, яка спеціалізується на експрес-доставці, заснована у 2001 році. Основною метою її діяльності є забезпечення зручної доставки для кожного клієнта, незалежно від того, чи це відправлення до відділення, поштомату чи адресна доставка. Компанія пропонує широкий спектр логістичних та дистрибуційних послуг, які охоплюють як доставку документів та найдрібніших посилок, так і великі вантажі. Завдяки «Новій пошті» тисячі підприємців мають можливість створювати та розвивати свій бізнес не лише в межах України, а й за її межами [25].

«Нова пошта» вважається найшвидшою доставкою в Україні, щороку доставляючи 1,5 мільйона посилок та вантажів. Компанія розгорнула одну з найбільших мереж відділень та поштоматів (Рис.2.1): 11 400 відділень та 15 500 поштоматів.

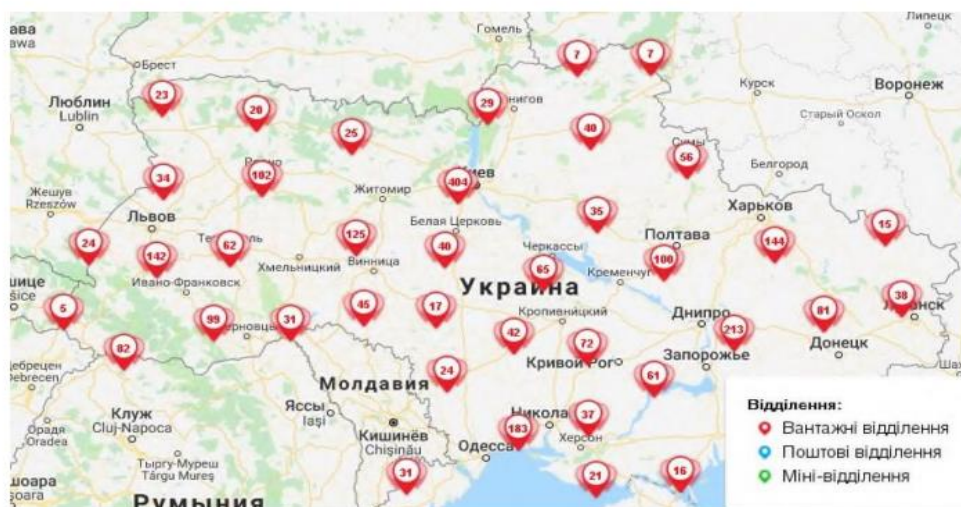

Рисунок 2.1 – Мережа відділень ТОВ «Нова пошта»

Джерело: офіційний сайт ТОВ «Нова пошта» [25]

Лише за 2023 рік «Нова пошта» доставила 412 мільйонів відправлень, що є на 30% більше, ніж у 2022 році. Крім цього, компанія є одним з найбільших роботодавців в Україні, надаючи роботу для 42 000 осіб, з них 32 000 - працівники «Нової пошти», а інші 10 000 - співробітники партнерських компаній [25].

Щоб забезпечити швидкий та надійний сервіс для клієнтів у зростаючому обсязі відправлень, "Нова пошта" активно розширює власну логістичну інфраструктуру. Компанія розміщує 133 сортувальних термінали та депо у кожному обласному центрі, де впроваджено автоматизовані системи сортування. Шість найбільших терміналів розташовані у Києві (KIT), Харкові (ХАІ), Хмельницькому (ХІТ), Львові (ЛЕО), Дніпрі (ДАО) та Запоріжжі (ЗІТ). У 2023 році були введені в експлуатацію нові термінали під Києвом та Одесі. Сортувальні термінали здатні обробляти від 8 тисяч до 50 тисяч посилок на годину.

Крім того, Nova Global активно працює на глобальному ринку електронної комерції та співпрацює з міжнародними онлайн-маркетплейсами. Завдяки Nova Global інтернет-магазини у Північній та Південній Америці, країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону та Великобританії стають доступними для українських споживачів з доставкою товарів «Новою поштою» (рис. 2.2). Для українського малого та середнього бізнесу це відкриває можливості для виходу на нові ринки та розвитку експорту.

Рисунок 2.2 – Відділення по міжнародній доставці ТОВ «Нова пошта»

Джерело: [25]

З метою гарантування швидких термінів доставки своїм клієнтам з будь-якої точки світу, у 2021 році «Нова пошта» створила авіакомпанію Supernova Airlines. Вона стала першою в Україні, яка отримала сертифікат експлуатанта під час війни. Supernova вже здійснила десятки рейсів між країнами Європи, а незабаром планує почати трансконтинентальні вантажні польоти.

Nova Post Europe забезпечує швидку та надійну доставку документів, посилок і вантажів між європейськими країнами та Україною. Компанія активно розширює свою присутність в Європі і вже відкрила свої представництва у 11 країнах, включаючи Молдову, Польщу, Литву, Латвію, Чехію, Румунію, Німеччину, Словаччину, Естонію, Угорщину та Італію. Клієнти можуть відправляти та отримувати посилки і вантажі у відділеннях Nova Post, за будь-якою адресою на території цих країн, а також у 35 000 точках обслуговування наших партнерів — PUDO та поштоматах [25].

NovaPay — небанківська фінансова установа, яка розвиває власну міжнародну платіжну систему та надає фінансові послуги клієнтам Нової пошти та бізнесу. У 2021 році NovaPay стала першою серед приватних небанківських фінансових установ, яка стала повноправним учасником міжнародних платіжних систем (МПС) Visa та MasterCard. Сьогодні NovaPay є лідером ринку переказів України із часткою 35%. У 2023 році компанія випустила бета-версію мобільного застосунку, де клієнти можуть оплачувати послуги Нової пошти зручно та вигідно.

Компанія отримала сертифікат відповідності міжнародному стандарту безпеки даних індустрії платіжних карток PCI DSS, що підтверджує надійний захист банківських даних користувачів під час платежів через систему NovaPay. У 2023 році NovaPay отримала розширену ліцензію НБУ, яка дозволяє відкривати рахунки для приватних та корпоративних клієнтів, випускати картки тощо. Також компанія подала документи та очікує на ліцензію ЕМІ від банку Литви — це дозволить надавати фінансові послуги в Європі [25].

Запорука високоякісного ведення бухгалтерського обліку ТОВ «Нова пошта» полягає у вдалому поєднанні методологічних підходів та організаційно-правових основ. Ці основи мають відповідати вимогам економічного управління та адекватно

відображати його операції, інтегруючись у цю систему як її важлива складова.

Створення організаційної структури бухгалтерського обліку також включає вибір відповідних форм звітності, визначення обсягу необхідної облікової інформації, розробку систем документації та документообігу, а також налагодження структури облікового апарату з чітким розподілом обов'язків між працівниками.

Розробка та впровадження облікової політики є ключовим аспектом системи бухгалтерського обліку на підприємствах. Кожен бізнес повинен формувати свою облікову політику, керуючись діючими законодавчими та нормативними рамками в сфері бухгалтерії.

Облікова політика кожного підприємства визначається в рамках дозволених державною регуляцією методів та процедур, проте зберігає гнучкість у виборі специфічних методів оцінки активів, калькуляції витрат та визначення структури бухгалтерських рахунків. Такий підхід дозволяє підприємству адаптувати облікову систему до своїх унікальних потреб і завдань.

Основою для формування облікової політики на підприємстві служить державна облікова політика, яка може мати різні рівні та включати різноманітні компоненти, залежно від галузі або загальних вимог до всіх суб'єктів господарювання.

Всі процедури бухгалтерського обліку та підготовка фінансової та бюджетної звітності ведуться у відповідності до регуляцій, що встановлені Міністерством фінансів України, забезпечуючи юридичну точність та відповідність усім необхідним стандартам.

Організація ведення бухгалтерського обліку в ТОВ «Нова Пошта» окладається на відділ бухгалтерії на чолі з головним бухгалтером таблиця 2.1.

ТОВ «Нова Пошта» веде бухгалтерський облік згідно затвердженого наказу «Про облікову політику». Облікова політика застосовується з початку року, а саме з 01 січня нового року. Якщо в обліковій політиці здійснюються зміни, то затвердження нової облікової політики здійснюється з початку наступного року, щоб у Балансі всі данні відносилися по правильним статтям.

Таблиця 2.1 – Структура бухгалтерії ТОВ «Нова Пошта»

Посада	Опис обов'язків
1	2
Головний бухгалтер	- вищий керівник бухгалтерської служби. - відповідальний за загальний фінансовий облік та звітність підприємства. - наглядає за роботою всіх відділів бухгалтерії. - готує фінансову, податкову та бюджетну звітність та забезпечує дотримання фінансових стандартів.
Провідний бухгалтер	відповідає за конкретні функції бухгалтерської служби, такі як ведення рахунків, розрахунок оплати праці, оподаткування, ведення журналів тощо.
Фахівець з бухгалтерського обліку	- здійснює різноманітні завдання, починаючи від внесення первинних облікових даних до аналізу фінансової інформації. - займається бюджетними закупівлями
Фахівець з бухгалтерського обліку та комерційної діяльності	веде облік та аналіз комерційних операцій та угод, виставляє рахунки та акти виконаних робіт, контролює дебіторську та кредиторську заборгованість.

Джерело: розробка автора

Згідно облікової політики, ТОВ «Нова Пошта» використовує:

Журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку.

☐ Веде лише 9-й клас рахунків витрат.

☐ Застосовує на підприємстві автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку.

☐ Підставою для бухгалтерського обліку є первинні документи, які фіксують факт здійснення операції та мають бути складені під час її здійснення.

Інвентаризація матеріальних цінностей здійснюється комісією, затвердженою наказом директора.

☐ Матеріальні цінності, не придатні для подальшого використання, виявлені під час інвентаризації нестачі, морально застарілі та фізично зношені запаси, використані для забезпечення безперебійної роботи, підлягають списанню за наявності підтвердних документів лише з дозволу керівника. Списання основних засобів здійснюється на підставі прийнятого міською радою рішення про надання згоди на його списання.

При формуванні облікової політики важливо враховувати, що її мають знати

керівництво підприємства, бухгалтер, аудитор та податковий інспектор. Облікова політика повинна забезпечувати незмінність використаної методології впродовж року, повноту обліку всіх господарських подій та правильність віднесення доходів та витрат до відповідних звітних періодів.

Таким чином, облікова політика є важливим інструментом управління бухгалтерським обліком на підприємстві, який дозволяє налаштовувати облік під конкретні потреби та вимоги, забезпечуючи відповідність чинному законодавству та нормативам бухгалтерського обліку.

2.2. Документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами

Документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами (МВО) є важливою частиною бухгалтерського та управлінського обліку. Воно допомагає забезпечити прозорість і відповідальність у роботі з активами компанії.

Відповідно до статті 1351 КЗпП України, письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність укладається з:

Працівниками, які досягли 18 років.

Працівниками, які обіймають посади або виконують обов'язки, прямо пов'язані зі зберіганням, обробкою, видачею, транспортуванням або використанням на роботі довірених їм цінностей (рис. 2.2).

Адміністрація ТОВ «НОВА ПОШТА» зобов'язана протягом п'яти днів з моменту прийому на роботу призначити працівника, який обіймає відповідну посаду, матеріально відповідальною особою та укласти з ним зазначений договір. Якщо до обов'язків працівника додатково включено функції, пов'язані з обігом матеріальних цінностей, договір має бути укладений протягом п'яти днів після внесення цих змін у його посадову інструкцію.

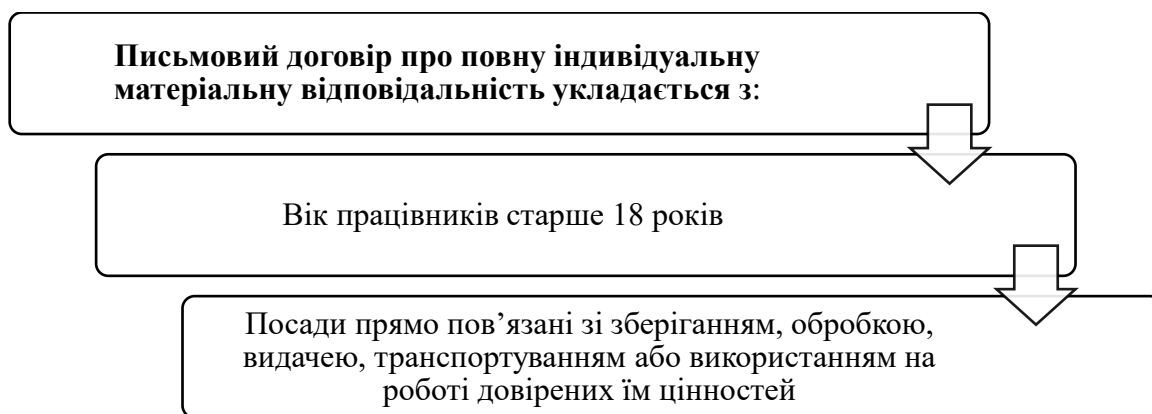

Рисунок 2.2 – Схема письмового договору про повну індивідуальну матеріальну відповідальність

Джерело: сформовано автором

Договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність (додаток В) укладається в день, коли працівник фактично починає виконувати свої посадові обов'язки.

Всі поля Типового договору мають бути заповнені, а зміни до тексту договору не дозволяються.

Після проведення інструктажу бухгалтером, письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність підписується працівником та візується:

- головним бухгалтером ТОВ «НОВА ПОШТА» з зазначенням ПІБ;
- начальником юридичного відділу ТОВ «НОВА ПОШТА» з зазначенням ПІБ;
- далі договір передається на підпис директору ТОВ «НОВА ПОШТА».

Договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність складаються у двох примірниках. Всі такі договори реєструються фінансово-бухгалтерською службою ТОВ «НОВА ПОШТА» у спеціалізованому Журналі реєстрації (таблиця 2.2), де кожному договору присвоюється порядковий номер. Цей номер фіксується з вказівкою дати укладення та ПІБ особи, що несе матеріальну відповідальність.

Перший примірник договору, оформлений згідно з усіма вимогами, зберігається в бухгалтерській службі ТОВ «НОВА ПОШТА», тоді як другий

залишається у володінні особи, яка несе матеріальну відповідальність.

Таблиця 2.2 – Журнал реєстрації матеріально-відповідальних осіб, з якими укладений договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність

№ з/п	ПІБ МВО (Матеріально відповідальна особа)	Посада, підрозділ	Номер наказу про повну індивідуальну матеріальну відповідальність	Дата наказу про повну індивідуальну матеріальну відповідальність	Відмітка про вибуття
1	2	3	4	5	6
1	Іваненко Іван Іванович	Головний бухгалтер, Фінансовий відділ	001	01.01.2023	
2	Петренко Петро Петрович	Складальник, Логістичний центр	002	05.01.2023	Вибув 01.04.2023
3	Жук Олександра Михайлівна	Менеджер логіст, Відділ логістики	003	10.01.2023	

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Журнал реєстрації обов'язково містить записи про всі зміни, що відбуваються в договорах, включаючи дані про нові угоди, укладені з матеріально відповідальними особами ТОВ «НОВА ПОШТА» щодо цінностей, які були їм передані для зберігання чи інших цілей.

Договори про повну матеріальну відповідальність стають чинними з моменту їх підписання обома сторонами та залишаються дійсними протягом усього часу, поки працівник виконує свої обов'язки на займаній посаді.

У випадку зміни місця роботи працівника, при якій він продовжує виконувати свої обов'язки за матеріальною відповідальністю, необхідно укласти новий договір про повну матеріальну відповідальність.

Керівники структурних підрозділів ТОВ «НОВА ПОШТА» відповідають за своєчасне укладання чи переукладання договорів про повну матеріальну відповідальність. Вони також несуть відповідальність за затримки у внесенні до посадових інструкцій працівників змін, які стосуються обов'язків пов'язаних з прийманням, зберіганням, видачею, транспортуванням та використанням переданих їм цінностей, а також за забезпечення компенсації шкоди, заподіяної

ТОВ «НОВА ПОШТА» через неналежне виконання цих обов'язків.

Посадові інструкції мають включати такі положення (рис. 2.3):

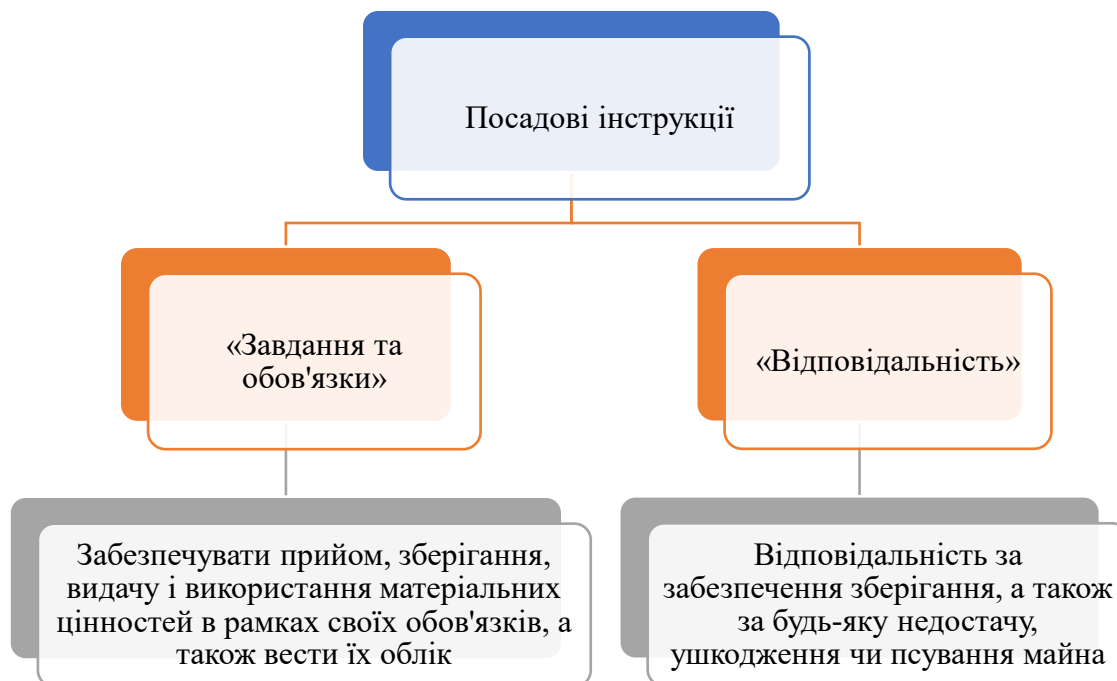

Рисунок 2.3 – Схема основних положень посадової інструкції

Джерело: сформовано автором

Регулярні інвентаризації майна проводяться згідно з графіком, установленим наказами ТОВ «НОВА ПОШТА».

Несподівані інвентаризації обов'язково проводяться у випадках, коли матеріально відповідальні особи або особи, що отримали матеріальні цінності під звіт, тимчасово відсутні (через відпустку, відрядження, хворобу тощо), звільняються, переводяться на іншу посаду або до іншого структурного підрозділу.

У випадках тривалої відсутності матеріально відповідальної особи, будь то запланована (наприклад, відпустка або відрядження) або незапланована (через хворобу чи інше), керівництво ТОВ «НОВА ПОШТА» призначає іншу особу для виконання обов'язків відсутнього. Інвентаризаційна комісія здійснює перевірку та передачу матеріальних цінностей тимчасовому відповідальному за документами інвентаризації. Керівники відділів несуть відповідальність за підготовку та оформлення відповідних документів, копії яких передаються до бухгалтерії ТОВ «НОВА ПОШТА». В разі раптової відсутності, інвентаризація проводиться з

обов'язковою участю представників відділу внутрішнього аудиту ТОВ «НОВА ПОШТА», згідно з законодавством України.

Після повернення на роботу матеріально відповідальних осіб ТОВ «НОВА ПОШТА» формує комісію для проведення інвентаризації матеріальних цінностей і їх наступної передачі. Копія наказу та документація щодо передачі матеріальних цінностей надсилаються до фінансово-бухгалтерського відділу ТОВ «НОВА ПОШТА».

Відшкодування шкоди, завданої працівниками ТОВ «НОВА ПОШТА», провадиться відповідно до процедур представлено на рис. 2.4, що визначено статтею 136 КЗпПУ.

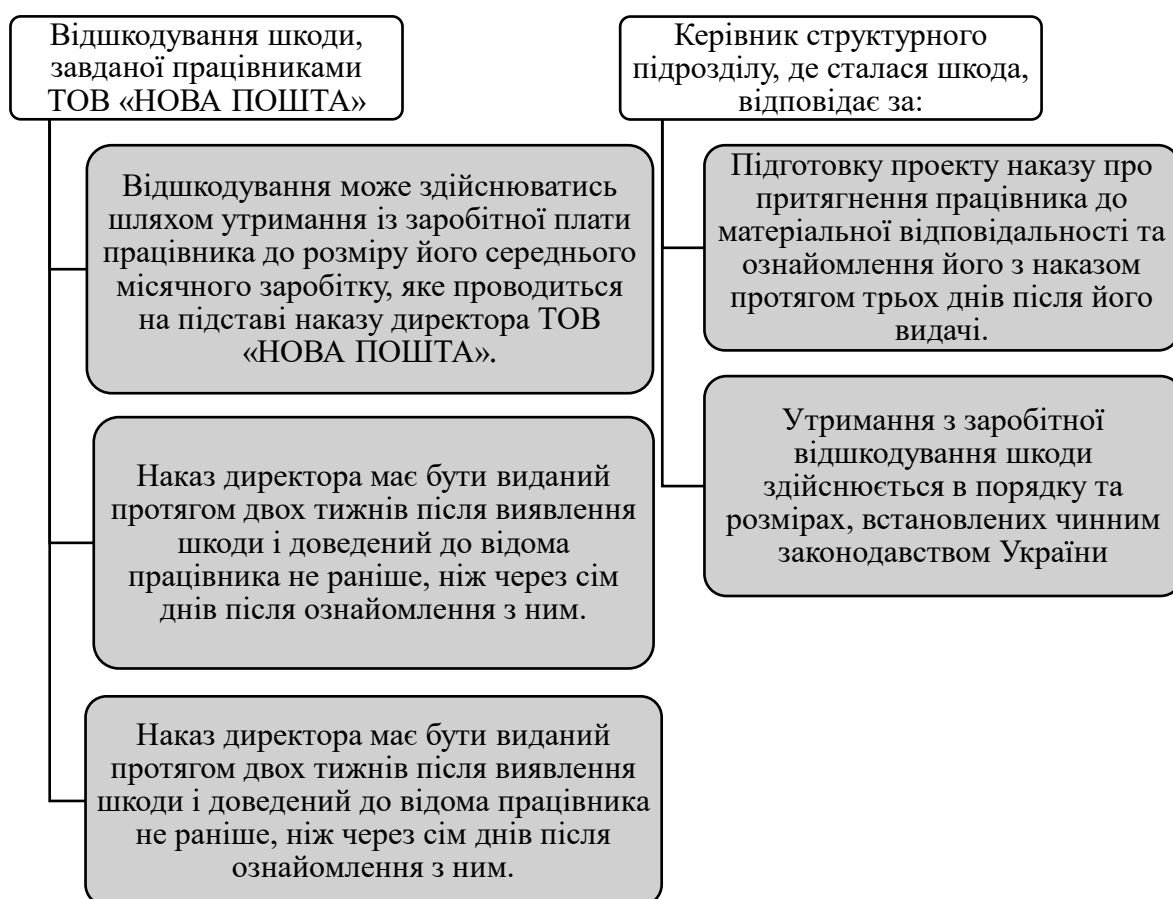

Рисунок 2.4 – Етапи відшкодування шкоди працівником ТОВ «Нова пошта»

Джерела: сформовано автором на основі КЗпПУ

Всі одноразові доручення на видачу матеріальних цінностей повинні бути оформлені згідно з чинними процедурами і включати посаду, повні ім'я та прізвище, а також підпис працівника, який підтверджує отримання цих цінностей.

Працівник, який отримує матеріальні цінності на тимчасове зберігання або

використання за дорученням, зобов'язаний забезпечити їх збереження та несе відповідальність за будь-яку недостачу, пошкодження або псування цих цінностей.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами

Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами є ключовими аспектами в управлінні ресурсами будь-якого підприємства, оскільки вони допомагають забезпечити точність і прозорість фінансової інформації. Синтетичний облік зосереджується на веденні загальних облікових записів, що включають узагальнену інформацію про всі операції з матеріально-відповідальними особами що, дозволяє швидко отримати загальне уявлення про стан розрахунків на підприємстві.

Аналітичний облік важливий для детального аналізу кожної транзакції. Він дозволяє відстежувати конкретні операції, визначати відхилення від норми та оцінювати ефективність кожного матеріально-відповідальної особи. Аналітичний облік використовується для перевірки точності даних синтетичного обліку та надання деталізованої інформації, яка може бути використана для внутрішніх аудитів, фінансового планування та контролю.

Обидва типи обліку взаємодоповнюють один одного та є невід'ємною частиною системи внутрішнього контролю на підприємстві. Вони допомагають забезпечити дотримання нормативних вимог, запобігають можливі фінансові зловживання та сприяють збереженню цінностей компанії.

Також, використання сучасних програмних рішень може значно підвищити ефективність обох видів обліку, автоматизуючи обробку даних і зменшуючи ризики помилок. Важливою є також інтеграція цих систем з іншими фінансовими та управлінськими системами підприємства, що забезпечує повноту і актуальність облікової інформації. Перед встановленням винних у нестачах чи пошкодженнях цінностей, суми втрат, які були списані на витрати підприємства, ведуться на

позабалансовому рахунку 072. Коли винна особа ідентифікована та готова компенсувати збитки, відповідна сума компенсації відображається як дохід підприємства за допомогою проводки: Дебет 375, Кредит 716 або Кредит 746.

У випадку відшкодування збитків, викликаних браком у виробництві, зарахування заборгованості відображається проводкою: Дебет 375 Кредит 24 .

Якщо сума відшкодування збитків перевищує суму прямих збитків, то різницю, згідно з пунктом 10 Порядку № 116, перераховують до державного бюджету за проводкою: Дебет 375 Кредит 642 «Розрахунки за обов’язковими платежами». Способи відшкодування шкоди винним працівником можуть включати (рис. 2.4).

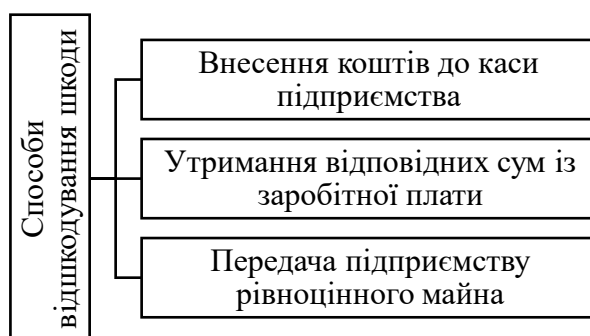

Рисунок 2.4 – Способи відшкодування шкоди

Джерело: сформовано автором

При погашенні заборгованості через внесення готівки до каси, бухгалтерське проведення виглядає так: Дебет 301 «Готівка в національній валюті» Кредит 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків».

Отже, синтетичний та аналітичний облік розрахунків з матеріально-відповідальними особами відіграють вирішальну роль у забезпеченні прозорості та точності фінансового стану підприємства. Синтетичний облік дозволяє узагальнювати інформацію про фінансові операції, що спрощує процес звітності та аналізу загального фінансового стану. Водночас, аналітичний облік деталізує кожну операцію, дозволяючи здійснювати глибокий аналіз ефективності діяльності

кожної матеріально-відповідальної особи та виявляти можливі відхилення та зловживання.

Інтеграція цих двох підходів до обліку є ключовою для створення ефективної системи внутрішнього контролю, яка забезпечує не тільки відповідність до нормативних вимог, але й допомагає у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

Автоматизація облікових процесів з використанням сучасних технологій подальше зміцнює цю систему, зменшуючи людський фактор та підвищуючи швидкість обробки та аналізу даних.

2.4. Відображення результатів інвентаризації та особливості розрахунків з матеріально-відповідальними особами у фінансовій звітності ТОВ «НОВА ПОШТА»

Основним регулятивним документом, що встановлює порядок проведення інвентаризації, є Положення № 879. Згідно з цим положенням, інвентаризація є обов'язковою перед складанням річної фінансової звітності. Також обов'язково проводять інвентаризацію в наступних випадках (рис 2.5).

Проте, через воєнний стан та бойові дії в Україні, які можуть ускладнити проведення інвентаризації, внесено зміни до Положення № 879, щоб врахувати ці умови.

Керівник ТОВ «НОВА ПОШТА» відіграє ключову роль у процесі інвентаризації, оскільки саме він видає наказ про її проведення та визначає параметри інвентаризації. Обов'язки керівника включають створення умов для належного проведення інвентаризації, визначення об'єктів для перевірки, а також частоти та термінів проведення. Крім того, керівник ухвалює рішення про склад інвентаризаційної комісії.

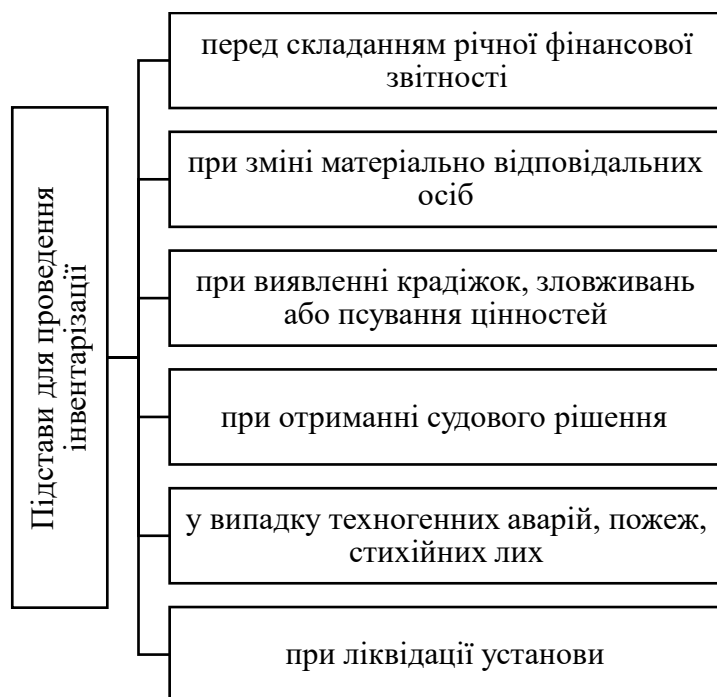

Рисунок 2.5 – Підстави для проведення інвентаризації

Джерело: сформовано автором

Основна мета інвентаризації полягає в забезпеченні точності та достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності установи. Інвентаризаційний процес дозволяє (рис.2.6):

Рисунок 2.6 – Основна мета інвентаризаційного процесу

Джерело: сформовано автором

У випадку виявлення розбіжностей між документацією та фактичним

станом активів чи зобов'язань, інвентаризаційна комісія приймає рішення щодо необхідності списання або оприбуткування таких активів у бухгалтерському обліку та вживає заходів для усунення виявлених розбіжностей.

Положення № 879 встановлює періоди, протягом яких необхідно провести інвентаризацію активів та зобов'язань перед складанням річної фінансової звітності, щоб забезпечити точність представленої інформації.

Проведення інвентаризації ініціюється керівником ТОВ «НОВА ПОШТА», який видав наказ і визначив терміни перевірки об'єктів. Зокрема, вибір дат для інвентаризації запасів, основних засобів, і об'єктів незавершеного будівництва зазначено в наказі. У разі виникнення потреби провести інвентаризацію через зміну МВО, крадіжку, зловживання чи стихійні лиха, інвентаризація проводиться у відповідні строки.

Присутність МВО під час інвентаризації є критичною, але існують випадки, коли МВО може бути відсутній через хворобу, відпустку чи інші обставини.

При виявленні лишків запасів важливо з'ясувати причини їх появи. Однією з можливих причин є неприбутковані запаси. Якщо такі запаси надійшли на підприємство в поточному звітному періоді та є відповідні первинні документи, їх слід оприбуткувати за допомогою наступної бухгалтерської кореспонденції: Дебет 151, 181.2 — Кредит 621.1.

У випадку, коли при використанні запасів було допущено помилку, і вони були списані на завищену суму, необхідно виправити цю помилку. Якщо помилка була зроблена в поточному звітному періоді, то коригування відбувається за допомогою проведення «червоного сторно»: Дебет 801.3, 811ю3 — Кредит 151, 181.2.

Якщо ж помилка стосується минулих звітних періодів, то проводка для коригування буде такою: Дебет 151, 1812 — Кредит 5512, що дозволить скоригувати накопичені фінансові результати.

У ситуаціях, де лишки запасів потрібно оприбуткувати, але вони не були раніше враховані у балансі, використовується субрахунок 711.2 «Дохід від оприбуткування активів, раніше не врахованих в балансі» або 721.1 «Дохід від

реалізації активів».

Як що, нестача була виявлена у касі ТОВ «НОВА ПОШТА», касир, який відповідає за зникнення валютних цінностей, згідно з законом № 217, зобов'язаний відшкодувати збитки в потрібному розмірі валютної втрати. Відшкодування проводиться шляхом внесення до каси підприємства відповідної суми готівкою в гривнях (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Відшкодування збитків в разі виявлення нестачі коштів у касі на прикладі ТОВ «НОВА ПОШТА»

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Виявлено нестачу гривень у касі підприємства	947	301	1000 грн
4	Показано заборгованість на позабалансовому рахунку до встановлення винної особи у сумі	072	—	1000 грн
5	Визначено особу, винну в нестачі коштів у касі	375	716	1000 грн
6	Відображено суму заборгованості перед бюджетом	375	642	2000 грн
7	Списано заборгованість із позабалансового рахунка	—	072	2500 грн
8	Відшкодовано касиром суму нестачі до каси підприємства — 3000 (1000 + 1500 + 3000)	301	375	5500 грн
9	Перераховано заборгованість до бюджету	642	311	3000 грн

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Відповідно до внутрішнього розпорядження керівника, стягнення відшкодування із зарплати має бути проведено після утримання податків, оскільки сума відшкодування не може впливати на оподатковувану частину доходу працівника.

Під час утримання відшкодування необхідно враховувати обмеження згідно статей 128–129 Кодексу законів про працю України:

загальний розмір усіх відрахувань з кожної виплати заробітної плати не може перевищувати 20%, а у певних випадках, окремо передбачених законодавством, — до 50%;

заборонено робити відрахування з вихідної допомоги та інших виплат, на які

згідно законодавства не можуть бути звернені стягнення.

У випадках, коли утримання здійснюється згідно декільком виконавчими документами, дозволяється утримувати до 50% зарплати, зазначено у ч. 2 ст. 128 КЗпП та ч. 3 ст. 70 Закону України «Про виконавче провадження».

Бухгалтерське проведення для утримання відшкодування здійснюється так: Дебет 661 «Розрахунки за заробітною платою», Кредит 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків».

Відшкодування збитків майном можливе лише за умови згоди керівництва підприємства. Залежно від типу майна, яке передається для відшкодування, бухгалтерське проведення виконується наступним чином: Дебет 15, 20, 22 Кредит 375 (таб. 2.4).

Таблиця 2.4 – Відшкодування збитків працівником шляхом передання рівноцінного майна

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Виявлено псування сировини	947	201	5000
2	Нараховано компенсуючі податкові зобов'язання за п. 198.5 ПКУ	947	642/ПДВ	1000
3	Показано заборгованість на позабалансовому рахунку до встановлення винної особи	072	—	5000
4	Установлено особу, винну в псуванні ТМЦ	375	716	5000
5	Списано заборгованість із позабалансового рахунка	—	072	5000
6	Відшкодовано працівником збитки шляхом надання рівноцінних ТМЦ	201	375	5000

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Виявлення нестачі запасів ТОВ «НОВА ПОШТА» з вини МВО в бухгалтерському обліку відображається наступним чином (таб.2.5).

При виявленні надлишку товарів, коли встановлено винну особу, податкові органи вимагають нарахування податкових зобов'язань з ПДВ, але згідно з іншою статтею Податкового кодексу України (за роз'ясненням ДПС 101.15 ЗІР).

Важливо зауважити, що у випадку встановлення винної особи нестача для

платника ПДВ розглядається як постачання товару. Якщо винна особа відсутня, тоді це розглядається як негосподарське використання. У обох випадках стягується ПДВ.

Таблиця 2.5 –Типова кореспонденція нестачі запасів на ТОВ «НОВА ПОШТА»

Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	Меморіальний ордер
	дебет	кредит		
1	2	3	4	5
1. Відображено суму нестачі талонів на пальне	8013	1514/талони	950,00	№ 13
2. Відображено суму відшкодування збитків винною особою	2115	7111	950,00	№ 14
3. Утримано із зарплати винної особи суму відшкодування збитків	6511	2115	950,00	№ 5
4. Відображено нестачу засобів індивідуального захисту	8013	1812	250,00	№ 13
5. Відображено суму нестачі засобів індивідуального захисту на позабалансовому субрахунку	073	—	250,00	№ 16

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

При проведенні інвентаризації в умовах воєнного стану, зокрема коли товарно-матеріальні цінності (ТМЦ) розміщені в зоні бойових дій або на тимчасово окупованих територіях, слід дотримуватись пункту 8 розділу I Положення № 879. Основні правила включають:

Інвентаризація здійснюється тільки за умови безпечного та безперешкодного доступу до ТМЦ, первинних документів та бухгалтерських регістрів.

У випадку отримання інформації про викрадення, нестачу або знищення майна, інвентаризацію можна провести в день встановлення таких фактів, але це не є обов'язковим.

Після припинення бойових дій чи звільнення територій і відновлення доступу до ТМЦ, інвентаризацію слід провести на перше число місяця, що слідує за місяцем завершення події, і відобразити результати в бухгалтерському обліку

відповідного звітнього періоду.

Крім того, території, що визначені як тимчасово окуповані або зони бойових дій, офіційно перелічуються Мінреінтеграції.

У внутрішньому наказі про інвентаризацію необхідно детально описати всі обставини, які перешкоджають проведенню інвентаризації, вказуючи конкретні причини, чому певні ТМЦ не можуть бути інвентаризовані. У фінансовій звітності такі ТМЦ слід відображати згідно з існуючими даними бухгалтерського обліку, при цьому в примітках необхідно викласти всі обставини, що стосуються відсутності впевненості в існуванні цих ТМЦ або інформації про їхнє можливе знищення.

Під час документування результатів інвентаризації знищених ТМЦ складаються:

- Інвентаризаційні описи по невідновлюваним активам та тим, що стали непридатними;
- Звіряльні відомості, що відображають розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичними даними;
- Протоколи інвентаризаційних комісій, які фіксують списання знищених цінностей.

Інвентаризація відображається у фінансовій звітності в декількох розділах і формах. Цей процес впливає на балансові показники, які зазначені у формах №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати», а також можуть відображатись в інших звітах, пов'язаних з використанням та надходженням активів.

1. Форма № 1 «Баланс»:

- Основні засоби (Код рядка 1001) – Тут відображаються результати інвентаризації основних засобів. Сальдо рахунків 10 (крім субрахунку 1010), 11 зазначає первісну вартість основних засобів після переоцінки або коригування за результатами інвентаризації.

- Інвестиційна нерухомість (Код рядка 1011) – Відображається сальдо субрахунку 1010, яке відповідає первісній вартості інвестиційної нерухомості, знову ж таки, скоригованої після інвентаризації.

- Нематеріальні активи (Код рядка 1021) – Первісна вартість нематеріальних активів, також коригована за результатами інвентаризації, відображається на сальдо рахунка 12.

2. Форма № 4-1д, № 4-1м «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги»²:

- Надходження коштів — усього (Код рядка 010) – Залежно від політики компанії, результати інвентаризації можуть впливати на вартість активів, що надходять від додаткової (господарської) діяльності.

- Вартість активів, залішених для потреб установи (Код рядка 030) – Тут може відображатися оновлена вартість активів після інвентаризації, що були збережені для використання установою.

- Вартість активів, оприбуткованих для подальшої реалізації (Код рядка 050) – Відображає вартість активів, оприбуткованих після інвентаризації для їх продажу.

Результати інвентаризації безпосередньо впливають на баланс компанії, оскільки можуть призвести до коригування вартості активів, якщо під час інвентаризації виявляються розбіжності в кількості, стані чи оцінці активів. Коригування відображаються через зміни в сальдо відповідних рахунків, що відображено у згаданих вище формах звітності.

2.5. Напрями удосконалення обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами

Автоматизація бухгалтерського обліку стає ключовим методом оптимізації для підприємств, який не тільки сприяє зменшенню чисельності персоналу та помилок, але й надає значні переваги як для підприємців, так і для держави. Це підвищує загальну ефективність діяльності бізнесу.

Однією з перспективних систем, що може бути впроваджена в рамках автоматизації бухгалтерії на малих підприємствах, є CRM (Customer Relationship Management — Управління взаємовідносинами з клієнтами). CRM-система — це

програмне забезпечення, спрямоване на автоматизацію взаємодії з клієнтами, забезпечуючи зберігання всієї інформації про клієнтські контакти та взаємодії з ними. Крім того, CRM включає інструменти для ефективного управління колективом, дозволяючи керівникам поліпшити організацію роботи, збільшити продуктивність та підтримувати безперервний контроль над діяльністю підприємства.

Заміна 1С, яка є популярною платформою для автоматизації бухгалтерії та інших бізнес-процесів у багатьох підприємствах України, на сьогодні є критичною через заборону її використання державою. Важливим кроком є вибір легального та ефективного аналогу цієї системи. Після вдалої заміни рекомендується розглянути імплементацію CRM-системи, що значно поліпшить управління клієнтськими відносинами та оптимізує основні бізнес-процеси.

Система Bitrix24 пропонує рішення, дозволяючи синхронізувати дані з 1С та CRM, автоматично передаючи інформацію про замовлення та ліди з інтернет-магазину до CRM, а згодом синхронізувати їх із 1С в реальному часі або згідно із налаштуваннями. Такий підхід дозволяє мінімізувати помилки та покращити загальну ефективність роботи підприємства.

Для налаштування синхронізації досить встановити спеціалізований модуль в 1С, найкраще використовувати конфігурацію УНФ (Управління нашою фірмою), та здійснити необхідні налаштування в програмі. Це дозволить проводити синхронізацію номенклатури, клієнтів, рахунків, угод та замовлень у режимі реального часу, за заданим розкладом або вручну. Крім того, використання CRM-систем, таких як Bitrix24, може значно підвищити ефективність бухгалтерського обліку, мінімізувати людський фактор та оптимізувати використання робочого часу.

У сучасному світі дистанційна робота здобуває все більшу популярність, особливо у розвинених країнах, пропонуючи працівникам можливість працювати в індивідуальному ритмі, економити гроші та користуватися більшою зручністю та мобільністю. CRM-системи допомагають адаптуватися до таких умов, зменшуючи один з основних недоліків дистанційної роботи — обмежені можливості для

комунікації з колегами. Вони стають важливим інструментом для підтримки зв'язку та співпраці в команді, що є критичним для успішної адаптації до змінюваних умов роботи.

З року в рік дистанційна робота набуває все більшої популярності серед роботодавців та працівників, особливо у розвинених країнах. Її переваги включають можливість працювати в комфортному ритмі, економію коштів для обох сторін трудових відносин, зручність та високу мобільність. CRM-системи, такі як Bitrix24, істотно сприяють адаптації до цих умов, зменшуючи один із основних недоліків дистанційної роботи — обмежені можливості для спілкування між членами команди.

Bitrix24 забезпечує доступ до широкого спектру шаблонів автоматизованих звітів, що охоплюють рахунки, товари, замовлення та ліди. Якщо потрібний звіт відсутній серед стандартних шаблонів, користувачі можуть самостійно створити звіт, налаштувавши його відповідно до своїх специфічних вимог, включно з вибором конкретних реквізитів, дат, діаграм та інших параметрів.

Крім того, інтеграція CRM-аналітики в управління обліком підприємства значно посилила можливості контролю та аналізу статистичних даних. Ця функція не тільки враховує інформацію, зібрану безпосередньо у CRM-системі, але й інтегрується з зовнішніми програмами, такими як Google Analytics і Google My Business, підвищуючи ефективність рекламних кампаній та моніторинг змін цін на товари та послуги.

У Bitrix24 «Задачі та проекти» є ключовими інструментами для планування та регулювання внутрішніх робіт компанії. Система дозволяє працівникам ставити задачі як для себе, для управління власним часом, так і для колег, визначаючи при цьому відповідальних осіб, терміни виконання, контролерів та інші параметри. Календар в Bitrix24 відіграє важливу роль у складанні планів на робочий тиждень і може синхронізуватися з мобільними пристроями, забезпечуючи сповіщення для підвищення продуктивності.

Bitrix24 також включає в себе онлайн чат в рамках CRM-системи, що дозволяє спілкуватися в режимі реального часу, як у форматі діалогів з колегами та

клієнтами, так і проводити відеоконференції для всього колективу.

Щодо бізнес-процесів, вони розглядаються як послідовність пов'язаних дій, спрямованих на створення продукту або послуги для клієнтів або внутрішніх корпоративних потреб, наприклад, подання бухгалтерської звітності. Автоматизація та налаштування бізнес-процесів в Bitrix24 можуть істотно спростити виконання рутинних задач, дозволяючи їх виконання за лічені секунди.

CRM-системи, такі як Bitrix24, ідеально відповідають сучасним вимогам ринку, зокрема для підтримки інтернет-магазинів. Основні переваги Bitrix24 включають синхронізацію з 1С (BAS), електронний документообіг, розширену CRM-аналітику та можливості для швидкого переходу на дистанційну роботу, що робить систему вкрай корисною для управління сучасними бізнес-процесами.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами на ТОВ «НОВА ПОШТА» можна зробити наступні висновки:

1. Дослідження показало, що теоретичні основи обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами добре розвинені та охоплюють широкий спектр положень щодо обліку, контролю і відповідальності. Ці основи базуються на законодавчих та нормативних актах України, а також на міжнародних стандартах обліку.

Подальший аналіз діючої системи обліку на ТОВ «НОВА ПОШТА» виявив, що компанія впровадила комплексні заходи для контролю за матеріальними цінностями, що включають регулярну інвентаризацію, використання сучасних інформаційних систем для обліку та моніторингу змін у кількості та стані активів. Проте, практичне дослідження виявило декілька проблемних аспектів, зокрема, недостатню автоматизацію деяких облікових процесів, що призводить до затримок у обробці даних та звітуванні, а також до можливості виникнення помилок через людський фактор.

2. Прийом на роботу працівника у ТОВ «НОВА ПОШТА» відбувається згідно з вимогами законодавства з оформленням трудового договору, де визначені права та обов'язки обох сторін. Договір про повну матеріальну відповідальність відіграє ключову роль у трудових відносинах, оскільки накладає на працівника обов'язок за прийом і надійне зберігання матеріальних та фінансових активів з вимогою їх повного відшкодування у разі пошкодження або втрати.

3. Працівник несе повну матеріальну відповідальність, особлива увага приділяється механізмам такої компенсації, оскільки наслідки для працівника в разі встановлення нелегітимності його дій можуть бути значними.

4. Компанія «Нова пошта» - це українська фірма, яка спеціалізується на експрес-доставці, заснована у 2001 році. Основною метою її діяльності є забезпечення зручної доставки для кожного клієнта, незалежно від того, чи це

відправлення до відділення, поштомату чи адресна доставка. Лише за 2023 рік «Нова пошта» доставила 412 мільйонів відправлень, що є на 30% більше, ніж у 2022 році. Крім цього, компанія є одним з найбільших роботодавців в Україні, надаючи роботу для 42 000 осіб, з них 32 000 - працівники "Нової пошти", а інші 10 000 - співробітники партнерських компаній.

5. Документування операцій за розрахунками з матеріально-відповідальними особами (МВО) є важливою частиною бухгалтерського та управлінського обліку, що допомагає забезпечити прозорість і відповідальність у роботі з активами компанії. Відповідно до статті 1351 КЗпП України, письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність укладається з: працівниками, які досягли 18 років та працівниками, які обіймають посади або виконують обов'язки, прямо пов'язані зі зберіганням, обробкою, видачею, транспортуванням або використанням на роботі довірених їм цінностей.

5. Синтетичний облік зосереджується на веденні загальних облікових записів, що включають узагальнену інформацію про всі операції з матеріально-відповідальними особами що, дозволяє швидко отримати загальне уявлення про стан розрахунків на підприємстві. Аналітичний облік важливий для детального аналізу кожної транзакції.

6. Під час документування результатів інвентаризації знищених ТМЦ складаються: інвентаризаційні описи по невідновлюваним активам та тим, що стали непридатними; звіряльні відомості, що відображають розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичними даними; протоколи інвентаризаційних комісій, які фіксують списання знищених цінностей.

7. Система обліку в ТОВ «НОВА ПОШТА» відзначається високим рівнем організації та ефективністю. Використання сучасних ІТ-рішень сприяє ефективному обліку та контролю, однак виявлено деякі зони, що вимагають уваги, зокрема щодо автоматизації окремих процесів.

Проблемні аспекти виявлені в сферах, де відсутня повна автоматизація, що призводить до помилок через людський фактор та затримок у звітуванні. Також,

було виявлено недостатній рівень періодичних навчань співробітників, що веде до неповного розуміння процедур і стандартів.

8. Для усунення виявлених недоліків пропонується подальша автоматизація облікових процесів, зокрема, впровадження інтегрованих систем, які мінімізують людський фактор. Важливо також посилити програми професійного розвитку та періодичних тренінгів для співробітників, забезпечуючи їх високу компетентність та обізнаність у сфері обліку та контролю.

Таким чином, підсумовуючи вище сказане, можна зазначити, що хоча система обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами в ТОВ «НОВА ПОШТА» є добре організованою та функціональною, існують певні аспекти, що потребують удосконалення. Реалізація запропонованих змін дозволить підвищити ефективність облікових процедур і забезпечити більшу прозорість у відносинах з матеріально-відповідальними особами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року N 322-VIII Дата оновлення: [22.11.2023 року N 3494-IX, ОВУ, 2024 р.](#) URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 07.04.2024).
2. Постанова Державного комітету Ради міністрів СРСР № 447/24 від 28.12.1977 (Перелік № 447)
3. Коротка О.М. Удосконалення правового регулювання матеріальної відповідальності в умовах ринкової економіки: автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.05. Національний університет внутрішніх справ. Х., 2003. 20 с
4. Медведенко Н.В. Місце дисциплінарної відповідальності в системі юридичної відповідальності. Організаційно-управлінські, економічні, психологопедагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи 15 цивільного захисту (ЄДСЦЗ). Матеріали II Все-української науково-практичної конференції (Черкаси, 17 березня 2017 р.). Черкаси, 2017. С. 48–50
5. Лега О.В. Економіко-правові аспекти матеріальної відповідальності облікових працівників. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2010. № 3. Ч. 2. С. 150–151.
6. Луцюк П.С. Концептуальні засади юридичної відповідальності в сучасних умовах розвитку трудового законодавства: дис. ... д.ю.н.: 12.00.05. Сєверодонецьк, 2017. 468 с.
7. Ревуцький Т.І. Становлення та розвиток законодавства про матеріальну відповідальність в Україні. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2015. № 12. С. 120–126.
8. Коваленко К.В. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Форум права. 2008. № 2. С. 231–236.
9. Огілько К.С. Особливості матеріальної відповідальності працівників у трудовому праві. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5990/1/90_p385-387.pdf.
10. Зайчук О.В. Сучасна правова енциклопедія. за заг. ред. О.В. Зайчука. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 408 с.

11. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. No 32-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

12. Васильченко Н.В. Матеріальна відповідальність в трудовому праві України як механізм забезпечення права власності роботодавця. Вісник Донецького національного університету. Серія В. «Економіка і право». Вип. 1. 2013. С. 217–219.

13. Потопахіна О.М. Матеріальная ответственность в науке и практике трудового права. Правова держава. 2002. No 4. С. 15–20.

14. Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостатчею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 р. No 217/95–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. No 22. Ст. 173

15. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: автореф. дис. ...к.ю.н.: спец.: 12.00.05. Харків, 2003. 26 с.

16. Мацько М.А. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору і майнова цивільно-правова відповідальність: науково-практичні підходи з огляду на захисну та виробничу функції трудового права. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки. 2017. Вип. 5. С. 243–256.

17. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: Постанова Пленуму ВСУ від 29.12.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92#Text>.

18. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення Актуальні проблеми економіки. 2018. №9. С. 92–100.

19. Азарова А.О. Підходи до формалізації механізму оцінювання фінансового стану підприємства Фінанси України. 2016. №12. С. 121–129.

20. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник / За заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. К.: Центр учбової літератури, 2019. 384с.

21. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств Фінанси

України. 2015. № 3. С.117-128.

22. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства Фінанси України. 2017. №6. С.53-60.

23. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств Економічні науки. Наукові праці. 2019. К. Т. 38. Вип. 25С. 108-113. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2019/38-25-19.pdf>

24. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2019.84с.

25. Офіційний сайт «Нова пошта» . <https://novaposhta.ua/>

26. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання .Економіка і держава.2019. №12. С. 61-65.

27. Денисенко М.П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. Агросвіт. 2015. №10. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf 93

28. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств. Ефективна економіка. 2019. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2019>

29. Економічний аналіз. Навчальний посібник. П.М. Коюда та ін. – Х.: Компанія СМІТ, 2017.69с.

30. Івченко Л. І. Аналіз фінансового стану підприємства: інформаційне та методичне забезпечення Фінанси, облік і аудит. 2015. Випуск 1 (25). С.197-210.

31. Иониди Л.В. Комплексная оценка финансового состояния предприятия на основе нечетко-множественного подхода. Институт экономики и права Ивана Кушнера. 2017. URL: <http://www.be5.biz/ekonomika1/r2017/3690.htm>

32. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: підручник. За ред. проф. А.Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2018. 487 с.

33. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник К. : ЦУЛ, 2015. 495 с.

34. Клементьева О. Ю. Удосконалення інтегральної оцінки фінансового стану промислового підприємства. URL: <http://nbuv.gov.ua>.

35. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. БІЗНЕСІНФОРМ.2018. № 3.С. 163-169.

36. Ковтуненко К. В. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства: своєчасність процесу та достовірність результату: монографія. О.: ФОП Бондаренко М.О., 2015. 254 с.

37. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 8/2. С. 40-41.

38. Козлянченко О. М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства .Актуальні проблеми економіки. – №10(112).2017. С. 182-187.

39. Комариця Л.Л. Аналіз фінансового стану підприємства у кризових умовах економіки – URL: http://www.rusnauka.com/9_DN_2020/Economics/61392.doc.htm.

40. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування .Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 223 с.

41. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств К. : Знання, 2020. 378 с.

42. Ларка М. І. Аналіз фінансового стану підприємства як засіб підвищення ефективності його діяльності Вісник НТУ «ХП». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва». 2013. № 22 (995). С. 168–174.

43. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства :навч. посіб. Львів :Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.

44. Лях О. І. Методичні рекомендації до оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування на основі адаптивно-реноваційного підходу. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. 2019. № 4 (24). С.94-103.

45. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 472 с.

46. Мягких І.М. Оцінка використання ресурсного потенціалу підприємств України в ринкових умовах. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 33. С. 199 – 203.

47. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства Актуальні проблеми економіки. 2017. № 9. С. 92-100.
48. Остап'юк Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції Вісник ЖДТУ. 2015. № 1(55). С. 127 – 129.
49. Петленко Ю. В. Фінансовий менеджмент. Навчальний К.: Кондор, 2007. 298 с.
50. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства– URL: http://economy.kpi.ua/files/files/11_kpi_2009.pdf
51. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України 26.01.2001 N 49/121 – (редакція від 19.02.2013, підстава – z0188-13) - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>
52. Приходько Н.І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення ФІП ФІП PSE. 2020. Т. 8. С. 188–190
53. Руда Р.В. Оцінка фінансового стану підприємства : сутність та необхідність Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2020. № 1(9). С. 61 – 65. URL: <http://koris.com.ua/other/16818/index.html>
54. Рудницька О.М. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств Вісник «Логістика». 2019. № 649. С. 132-138

ДОДАТКИ

Додаток А.

Договір

про повну індивідуальну матеріальну відповідальність

м. _____ " ____ " _____ 202_ р.

З метою забезпечення збереження матеріальних цінностей, які належать _____ (назва підприємства), керівник підприємства або його заступник _____ (П.І.Б), надалі "ПІДПРИЄМСТВО", з одного боку, і працівник _____ (відділу, секції, складу) _____ (прізвище, ім'я, по батькові) надалі "ПРАЦІВНИК", з іншого боку, уклали Дану Угоду про наступне:

1. ПРАЦІВНИК, що займає посаду _____, (посада) або виконує роботу _____, (назва роботи) безпосередньо пов'язану з _____ (збереженням, обробкою, продажем (відпуском), _____ перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих _____ йому матеріальних цінностей) приймає на себе повну матеріальну відповідальність за незабезпечення збереження ввірених йому підприємством матеріальних цінностей, і у зв'язку з викладеним зобов'язується:

- а) дбайливо ставитися до переданих йому на збереження або з іншою метою матеріальних цінностей підприємства і вживати заходів для попередження збитків;
- б) своєчасно повідомляти керівництво підприємства про всі обставини, що загрожують забезпеченню збереження ввірених йому матеріальних цінностей;
- в) вести облік, складати й передавати у визначеному порядку товарно-грошові та інші звіти про рух та рештки ввірених йому матеріальних цінностей;
- г) брати участь в інвентаризації ввірених йому матеріальних цінностей.

2. ПІДПРИЄМСТВО зобов'язується:

- а) створювати працівникові умови, необхідні для нормальної праці та забезпечення повного збереження ввірених йому матеріальних цінностей;
- б) знайомити працівника з чинним законодавством щодо матеріальної

відповідальності працівників за збитки, нанесені підприємству, установі, організації, а також із чинними інструкціями, нормативами та правилами збереження, приймання, обробки, продажу (збуту), перевезення або застосування у процесі виробництва переданих йому матеріальних цінностей;

в) проводити в установленому порядку інвентаризацію матеріальних цінностей.

3. У випадку незабезпечення з вини ПРАЦІВНИКА збереження ввірених йому матеріальних цінностей, визначення розмірів збитків, завданих підприємству, та їх відшкодування відбувається у відповідності до чинного законодавства.

4. ПРАЦІВНИК не несе матеріальної відповідальності, якщо збитки завдані не з його вини.

5. Дія Даного Договору розповсюджується на весь час роботи із ввіреними ПРАЦІВНИКОВІ матеріальними цінностями ПІДПРИЄМСТВА.

6. Даний Договір укладено в двох примірниках, з яких перший знаходиться у керівника ПІДПРИЄМСТВА, а другий - у ПРАЦІВНИКА.

Реквізити

Підписи сторін сторін Договору

ПІДПРИЄМСТВО _____

ПРАЦІВНИК _____

М.П.

Таблиця А1 – Строки проведення інвентаризації по об'єктах

Строк проведення	Об'єкти інвентаризації	Особливості для певних об'єктів
У період трьох місяців до дати балансу	Необоротні активи, запаси, поточні біологічні активи, дебіторська та кредиторська заборгованість, витрати й доходи майбутніх періодів, зобов'язання.	Крім незавершених капітальних інвестицій, об'єктів основних засобів, запасів, які на момент інвентаризації будуть поза установою. Крім невикористаних забезпечень, розрахунків з бюджетом і з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
	Дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння, які містяться у приладах, обладнанні та інших виробках.	Інвентаризацію проводять одночасно з інвентаризацією відповідних активів, у яких містяться дорогоцінні метали та каміння.
У період двох місяців до дати балансу	Незавершені капітальні інвестиції, незавершене виробництво, фінансові інвестиції, грошові кошти, кошти цільового фінансування, зобов'язання в частині невикористаних забезпечень, розрахунки з бюджетом та з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.	
До тимчасового вибуття	Об'єкти основних засобів та інші матеріальні цінності.	Якщо такі об'єкти на момент інвентаризації не перебуватимуть в установі.
Один раз на три роки	Земельні ділянки, будівлі, споруди, інші нерухомі об'єкти.	За рішенням керівника. Вимога не обов'язкова.
	Інструменти, прилади, інвентар (меблі).	За рішенням керівника інвентаризацію можна проводити щороку в обсязі не менше ніж 30 % від усіх зазначених об'єктів. Вимога не обов'язкова, але обов'язково потрібно охопити інвентаризацією всі зазначені об'єкти протягом трьох років.